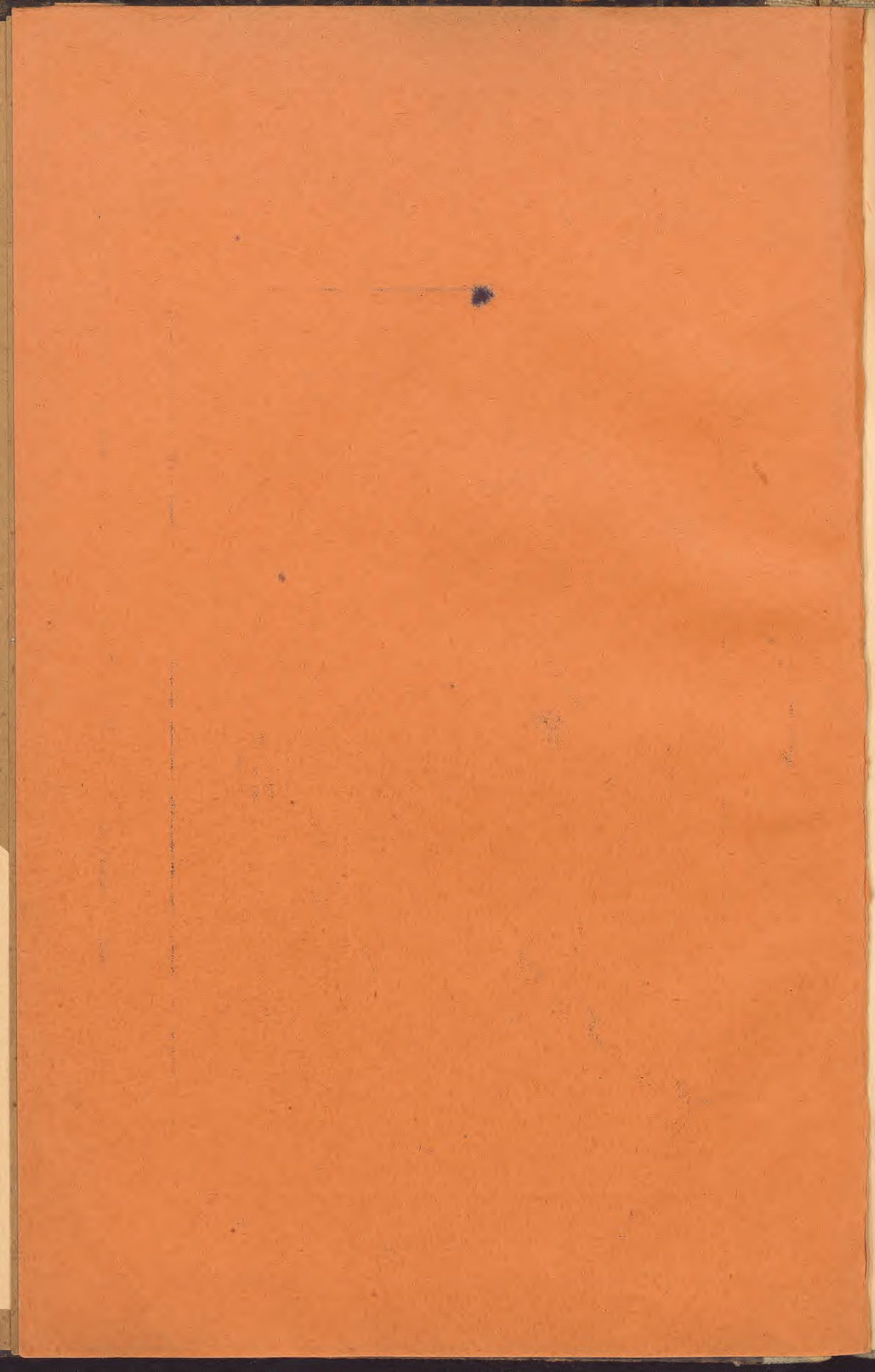

JEZUPS SOIKĀNS.

SENEJŌ LATGOLA.

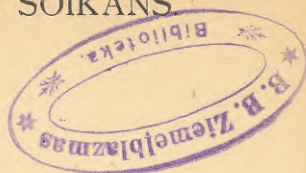
Izdevia Ludzas Latgališu Kultūras Veicināšanas Bīdriba.
LUDZĀ, 1924. g.

B
9(L...)

JEZUPS SOIKĀNS

B
9

SENEJŌ LATGOLĀ

Piminēkli kotras tautas dzeivē
ir spūžokī laikmetu liciniki.

IZDEVIA

Ludzas Latgališu Kultūras veicināšanas Bīdriba.

Ludzā, 1924. g.

Latv. PSR Valsts Bibliotēka
Inv. 393.470

1 kart.

SENEĻO LATGOLA

Drukots:
Tipografijā „DORBS un ZINĪBA“,
RĒZEKNĒ.

Faint text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Prīkšvārds.

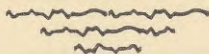
Koleidz rassis eistī mōkslinīki, rakstnīki un darbinīki, kuri izzeimēs Latgolas dzeives biļdi, es gribu pasnēgt šū mozū apcerējumu par Latgolu un latgališim. Dūt piļņigōku Latgolas vēsturi, naiit munā nūdūmā. Maņ pī-tiks, jō es kot druscīņu paceļšu tū smogū aizkoru, kurs aizklōj leidz šam bēdīgu Latgolas liktini.

Tagad, kad Latgolas tautā atsamūda un pastōv lela interese par myusu senču dzeivi, jūs īpatnibom, zynōšonom, karakteri, irodumim un ticību, rūnās vajadzība izmeklēt šū vaicōjumu vyspusīgi, kurs saistītūs na tikai ar vēsturi un etnografiju, bet ari ar myusu dzimtines archeologiju.

Muns mēginōjums byutu paziņōt ari par atrostim senejim vēsturiskīm pīminēkļim. Šej archiologiskō skice par Senejū Latgolu nav piļņiga, bez seikom ziņom, sarakstīta vyspōrejūs viļcīņūs un ar vīnu mērki īpazeistynōt lasītōjus ar myusu senču—latgališu pīminēkļim un dzeivi, un nu ūtras pu-ses paceļt interesi pret latgališu kulturu un sadzeives formom senōtnē, lai caur tū izprast kaut mozā mārā latgališu īpatnibas, lai mūdynōt cytus uz turpmōkim pētījumim un pamatīgōkim latgališu dzeives aprokstim un lai īkustynōt Latgolas vēsturiski—etnografiskūs pīminēkļu zynotnisku izmeklē-šonu un nūskaidrōt tūs naļabvēligūs vēsturiskūs apstōkļus, kuri vōjinōja un nadevia ispējas myusu ciļtei aizjemt pidarūšū vītu cytu Eiropas tautu vydā.

Es ceru, ka uz prišku byus labvēligōki apstōkļi zynōtniskai Latgolas izmeklēšonai, un ka izmaklātōju dorbs pi „kapeņu“, „piļskolnu“, „kara kopu“ un cytu Latgolas vēsturiskūs vītu izmeklēšonas, dūs tautai daudz bo-gota un archiologiskā ziņā ļūti interesanta materiala.

J. Soikāns.

Latgolas vēsturiski un etnografiski rubeži.

Par senejīm latvišim-latgališim, kai arī par cytom apļeicējom tautom, kuras dzeivōja ap Baļtijas jyuru un Daugovas krostim, nav vēl daudz piteikūši drūšu vēsturisku ziņu. Tikai V. godu symtā,—tautu staigōšonas laikmetā,—vēsturnīki min.: libišus, igauņus, sūmus un vendus *).

Baļtu tautas, pi kurom pīdarēja latviši, leiši un pryši, aizjemia Baļtijas jyuras krostus ap Vislas, Nemanas itakom un Daugovas vydu. Veļōkōs vēsturiskōs ziņas jau skaidri aizrōda, ka vysas šōs tautas ap IX un X godu symtu nūsadōrbōjōs ar zemkūpību un beja apsamatušas uz pastovīgas dzeivōšonas nōkūšōs vītōs (sk. Bilinšteina kartu):

Ti, kur tagad ir Igaunija, dzeivōja igauņi.

Latviši apdzeivōja vysu tū zemi, kurā tagad dzeivoj. Vinīgi libiši, kuri tagad pōrtautōti, apdzeivōja tagadejūs Reigas un Valmīras apriņķu reitumu daļas. Jō vijkt taisnu liniju nu Burtoiku azara uz Lelvardi, Daugovas pīkrastē, tad Vydzemes reitumūs nu šōs linijas dzeivōja libiši. Bez tō, libiši apdzeivōja Kūrzemes pussolas zīmeļu pīkrasti. Vysu pōrejū tagadejōs Latvijas daļu apdzeivōja latvišu ciļts. Vysu tū Latvijas daļu, kura atsarūn uz zīmelim un austrumim nu Daugovas, t. i. Latgolu, tagadejūs Valkas un Cāsu apriņķus, kai arī Valmīras un Reigas apriņķu austrumu daļas, apdzeivōja latgališi, kuri beja skaitā un apdzeivōtōs teritorijas leluma ziņā styprōkō un lelōkō latvišu ciļts un kai taida vēļōk davusia vysai latvišu tautai vōrdu.

Augš-Kūrzemē, tagadejūs Jaunjalgavas un Ilyukstes apriņķūs, dzeivōja seiļi. Vysā vydus Kūrzemē, tagadejūs Dobeles un Bauskas apriņķūs, kai arī Tukuma apriņķa dīvvydu daļa, apdzeivota nu zemgališim. Vysu Lejas Kūrzemi leidz Kuršu jomai apdzeivōja kurši.

Latgališi, zemgališi, seiļi un kurši beja četras golvonōs ciļts, kuras sakusdamas un uzjemdamas sevī libišus, radejušas latvišu tautu, kura sastōda Latvijas īdzeivōtōju vairōkumu.

Nu XII leidz XV myužam Baļtijas pīkrostes dalējōs 3 golvanajōs provincēs: Latgola vai Latvija (Lettia, Lettonia, Lettland), kuru apdzeivōja latgališi, tōļoviši, auteniši un jūmarīsi. Kūrzeme ar Zemgali (Curonia et Zemigalia) apdzeivōtas nu kūru, zemgališu un seiļu ciļtim un Igaunija, kur dzeivōja tikai igauņi.

Latgola bejusia lelōkō seņ-latvišu zeme, tōpēc par latgališim senōtnē saucia vysus latvišus, kuri dzeivōja uz zīmelim un austrumim nu Daugovas. Tai tad i Vydzemes dīvvydu daļas īdzeivōtōji beja latgališi. Nu Latgolas plyuduši tautas spāki, kuri kolonizēja libišus un izspīdia jūs leidz Baļtijas

*) Tacits (I. g. s. pec Kristus dz. miņ.: aistišus, venedus, feņņus etc.). Ptolomejs (II. g. s. pec Kr. dz. miņ. venedu).

jyuras krostim. Vēl XII godu symtā, vōciši, ībraukuši Baltijā, atroda latgališus tymā pat vitā, kur jī šudīņ dzeivoj. Kurā godā vōcu Ordens īkarōja latgališus un jūs zemi, par tū senejī kronisti seikōku ziņu mums napašnādz. Ir izaglobōjis tikai vīns senejajs dokuments nu 1271. g. ar Voļkenbergas Komtura zeimūgu, kuru še klōt pīlikam (sk. zeim. Nr. 1.) *).

Zeim. № 1.

Voļkenbergas Komtura
zeimūgs.

Leidz XII g. s. myusu senči bejuši breivi. Jī sēja sovus teirumus, audzēja lūpus, medija pa mežim un zvejōja pa azarim un upem naatzeidami ni kaidas kundzības. Latvišim gon beja sovi kungi, bet na taidi, kaidus myusu vactāvi vēl pīmiņ. Latvišu kungi beja tī pat sōvas tautas ļauds, taidi pat saiminiki, kai vysi cyti, tik vacōki, gudrōki un sovā misā styprōki. Taidus kungus latviši poši izlasija nu sovas storpas un klausija jūs, tūlaik kad īnaidnīks gōja uz dzimtini, kad ar īrūcim rūkā vajadzēja sorgōt tāvu zemi. Aizstōvūt sovu zemi un personas breivību, myusu senči pastōvīgi ceinējōs ar sūplok dzeivōjūšom cytom tautom: leišim, igaunim, libišim, kuri cēški uzbruka latvišu zemei un laupija vysaidu montu. Latviši vīnmār plēsēs ar sovīm kaimiņim un atribdami uzbruka ari jūs zemem, jūs mīstim un sādžom.

Symtim godu mozōs latvišu, leišu un igaunū ciļts dzeivōja sovā storpā tai, kai tagad dzeivoj kaimiņs ar kaimini: laikim pasaplyukoj un pasatīsoj, bet zemes vīns ūtram naatjam.

Latviši bejusia bogota tauta, jō jūs pastōvīgi apmeklēja pat tōlejūs vaļstiu tergōtōji,—šui braucia nu Grekijas, Finikijas, Rōmas un cytom vaļstīm. Latvišim leidz XII. g. s. ir sova ticība, sovas īražas, sova kuļtura, sovas pļovas un auglīga zeme, upes, azari un meži pylni vysaidim dōrgim dzeivīnikim.

Senči—latgališi un jūs dzeive.

Nu Indrika—Latviša kronikom, kai ari nu tautas dzīsmem un parunom radzams, ka myusu senčim—latgališim, kai ari cytom apkōrtējom tautom beja daudz mežōnīgu īrodumu: atribība, kaimiņu laupīšona, sātu un sādžu dadzynōšona, karā kritušim īnaidnikim golvu atcersšona, sovu pat īvaiņōtu dasisšona un t. t, kurī pi myusu senču nūtyka pi kotras sadūrsmes ar kaimiņu ciļtim.

Nasaverūt uz itō, latgališi saleidzynōjūt ar cytom kaimiņu ciļtim un tautom, kai leišim, igaunim un libišim, beja daudz mīrīgōki, ar meikstōku sirdi un atklōtōki. Šū aplicynoņ ari tys, ka latgališi dreizōk pasadevia kristīcībai. Myusu senču ticība un tykumība beja sasnāgusia dīzgon augstu pakōpi. Lobu tykumu jī prota cīnēt un īvārōt. Nu myusu tautas dzīsmem, šim

*) Dokuments atsarūn Petrogradā, Publiskā Bibliotekā.

latvišu senōtnes spūžokajim pīminēklīm radzam vaiņōkas, vēļ šīmūs laikūs ļūti vērtējamās īpašības: labsirdību, jautru goru un lelu atklōtību. Karā myusu senči bejuši dūšīgi un varūnīgi. Jūs kareiviskōs īpašības jau XIII. g. s. beja lelā gūdā. Seviški ciļvēcības un gorīgas atteistības ziņā, latgališi seviški pōrspēja apkōrtejōs tautas. Jī prota ceinētīs ar gūdu.

Strōdība, centība un dorba milība pi myusu senčīm stōvēja lelā cinā un gūdā. Dorbs jim beja ūtra doba. Slynkōšonu un slaistišonūs bez dorba,—vysi turēja par vyslelōkū kaunu. Lelōkas apvaiņōšonas nabeja, kai nūsaukt par slynku, par natikli. Dorba mīlestība beja tautas greznums un lepība. Tāvs ar mōti jau nu mozom dīnom pyulējōs pī-

radynōt sovus bārnus pi dorba un sorgōtīs slynkuma. Myusu senči—latgališi cinēja sovus dzymdynōtōjus un beja jim pateicīgi par audzynōšonu. Poši dzymdynōtōji pyulējōs īdvēst sovim bārnim šū teicamū tykumu. Mīlestība storp brōlim un mōsom arī bejusia lela un sirsnīga. Dzaltōnītes ar gūdu ir nosōjušas sovu vainadziņu, t. i. navainību. Šis īteicams tykums izturēja tautu vasalu mīsā un gorā. Sermgalvi un veči arī beja pi myusu senčīm lelā cinā. Vacūs tāvu gudrūs padūmus tautas dāli ilgi pīminēja un pīldīja.

Zeim. № 2.
Senču kopi Cyblas kolnā Eversmuižas pog,
Ludzas apr.

Zeim. № 3.
Senču kopi uz Zylupes krosa, Posines apkōrtņē.

Myusu senči tālejšā senōtnē, kūpā ar leišim un pryušim atzyna pogōnu ticību. Jūs golvonajs divs beja: Dabasu Tāvs. Sūplok ar šū golvonū divu myusu senči—latgališi gūdynōja ari daudzējus mozokus diviņus. Jī, nāprosdami zynotniski izskaidrēt zibeņu mesšonu, vātras, krusas, leita un snīga īmesļu, dobas mūsšonōs pavasarā un apmieršonas rudinī, radzādami spūžōs dabasu zvaigznes, mēnesi, sauli un t. t., pyulējōs šū izskaidrēt caur atteicīgu dīvekļu spēku. Tai tod, ikkotrai dobas parōdībai beja myusu senčim sovs dīveklis. Tai Auseklis, Mēnesis, Saules—Meita,—planetu divi. Vēja—Meita, Auku—Peruns,—vātru divi. Laime,—liktiņa dīveklis. Valna—meita—ļauņa gora dīveklis. Leigo—mīlestības un cyti.

Zeim. № 4.
Sīvīte moltuvē.

Cikom myusu senči nabeja īpasazynuši ar kristīcīgu globōšonas veidu, jī nāroka dūbēs, bet lyka sovs myrūņus taišņi uz zemes. Leidza ar myrušū veiriti lyka īrūčus: zūbynu, škāpu, vairūgu; ar sīvīti—odotas, krīmestiņus un t. t. jō myusu senči ticēja, ka tymā pasaulī jī turpynōs taidu pat dzeivi, kai viers šōs zemes. Uz myrūņim sametia opolu 1—2 aršīnu augstuma zemes gubu. Taidus „kara kopus“ voi „kurganus“ mes varam redzēt vēļ leidz šai dīvai Latgolas mežūs un pa kolnīm. Leidz ar īrūčim kopūs lyka ari puškōjumus, kurus vēļ tagad var atrast.

Kronikas un seviški archioloģiskī izrokumi skaidri pīrōda, ka vēļ īpriekš IX. g. s. myusu senči myrūņus dadzynōja. Myusu senčim beja pōrlīcība, ka guņs atteirej cylvāku nu vysom ļaunom pusem, lai

„Tymā pasaulī“ lobōk klōtūs. Poši kopi atsaroda, pēc īspējas, tyvumā pi piļs voi svētnīcas uz kaida smīlkšu kaļņiņa

Myusu senči ari mīļōja taisit un apmeklēt vysaidas gūdības un svāt-kus: kōzas, bē es, bārna dzīmšonu; kaidis svinīgōks nūtykums un lelōki dīvekļu svatki puļceja jūs kūpā. Lasijos vysi rodi, saimes un vasalas ciļts ar sovīm vacōkim prikšgolā. Pēc gūda atdūšonas zynomim dīvekļim, sādōs, vysi pi golda, ēdia, dzēria, dzīdōja un doncōja. Vysi jūtōs prīcīgi un laimīgi. Tūlaik latviši beja breiva tauta un uz jūs muguras nagulēja vēļ vērdzības nosta.

Tauta svētēja sovs svātklus un jūtōs pilnīgi breivi. Svātki un gūdības mūdynōja tautiskū goru un naatļovia jam izzust, jō kaidu reizi gadējōs ari gryuti dzeives apstōkli.

Myusu senči beja ari leli dzīdōtōji, par kū līcyno, apmāram, 250.000 dzišmu, kuras izaglobōja leidz myusu dīnom. Mums tik jōsabreinoj, ka jōs

Zeim. № 5.
Liktiņa zirgs.

izaglobōja tautas mutē leidz šai dinai, pōrejūt nu vīnas paaudzes ūtrā un palyka par vysas tautas gora montu. Dzīsmē latgališam viemār beja par tū dzeives olūtu, kur jis smēlia sovu gorīgū un misīgū spēku. Ar dzīsmi latgalīts it dorbā un dzīsmē pavadej jū vysu myužu. Pateicūt šam dzišmu goram, latgalīts napalyka par vōcīti, pūli voi krīvu.

Par golvonojom dzišmu sastōditōjom un dzidōtōjom beja sīvītes; dzišmu saturs ir bezgalīgi vyspusīgs. Sōcūt nu spūžōs saulītes, mēneša, un zvaig-

Zeim. Nē 6.
Senlatvišu kareivis un sīvīte.

znem leidz nicīgai zōlītei; nu svātō ūzula leidz teiruma pučītei. Ari bādas un pīcas, nalaimi un līgsmi myusu senčl mōcējuši izteikt atteicīgā dzīsmīnā. Tymōs dzīsmēs radzams vyss myusu tautas liktīps. Vysas jōs bādas vōrgi, spaidi, kaidus jej myužu laikā citīa nu svešom tautom. Un vēļ leidz šam laikam Latgolā turpynoj dzīdōt. Ar kotru godu rūnās jaunas un vēļ jaunas dzīsmes.

Na mozōka nuzeime myusu senču dzeivē beja meiklem un pōsokom. Pōsokas stōsta par dažaidim breinumainim nūtykumim un gadījumim nu cylvāka voi kustūņu dzeives, voi par kaidom pōrdobiskom byutnem, pi kaidom pidarēja: rogonas, būri, lilūni, vodōtōji, vylkači un miļži.

Senči nosōja pošu austōs vylnonōs un nōtonōs drēbes. Kai tagad, tai ari senōk, myusu latgalītes beja tōli pazeistamas kai lobas audejas.

Zeim. Nē 7.

Senlatvišu irūči un apgērbs.

Puišu sveitas beja nu boltas, bryunas, voi sērmās vodmolās. Poša sveita tyka sajūsta ar jūstu. Sīvītes vērs krakla vēļ nosōja eīsus kamzo-

ius bez pērduknem, kurs beja izšyuts ar vysaidim rokstim. Litōja ari vyl-nonōs voi bronzas jūstas. Uz placim tyka izsvista vylnōnīte, sasprausta ar sudobra voi bronzas saktu.

Meitenes nosōja vaiņagus. Ap koklu un kryutim, kai pi sīvītem, tai ari pi veirišim karinēja vysaidi sudobra un bronzas puškōjumi, kai rindži, važiņas, zvaniņi, zeiles un t. t. Uz pierkstim beja daudz gradzynu. Sivītes staigōja ar priškautim un nosōja garōs zeķes, voi boltus autus. Zīmu, kai sīvītes tai ari veiriši, nosōja vušku kažukus un syltas capures. Uz kōjom beja veizes, postolas, voi zōboki.

Vōcīšu uzbrukuma laikā, kai stōsta Indrikis, latvīts, latvīšu ciltim un tautom jau beja sovi vacōki un kēneni. Jī tyvu stōvēja pi tautas un pyulējōs par jōs vajadzībom un labklōjību. Tai, pi latgališim par lelkungim beja: Vysvolds, Rusins, Veziks, Tōlivalds un Varidōts.

Myusu senču kara spāks sastōvēja nu jōtnīkim un kōjīnīkim. Gondreiž pi vīnim un ūtrim beja nōkūši irūči: zūbyni, ciervi, bultas, vairūgs un lūks. Pirms karā izīšonas, myusu senčim beja irodums nūturēt sapuļces, kur apsprīdia kara planu un taktiku. Idami uz karu myusu senči jēmia vysod ar sevi karūgu, kurs pi latgališim beja sorkons ar boltu streipi.

Zem. № 8.
Latvīšu un libīšu jōtnīki.

Myusu senču nūmetnes beja cīmi un piles. Latgolā vēļ leidz šam laikam ir izaglobōjis daudz piļskolnu, kuri vēļ leidz šai dīnai slēp sevi bejušus piļu atlikas: ūgles, akmiņus, kūka daļas, kuri gaida, ka senōtnes pētnīki ceļs jōs gaisā, izlasēs jūs māmū volūdu un pastōstēs daudz drūšōku ziņu par tim, kas jūs litoja, t. i. par myusu senču dzeivi.

Te mes radzam tikai apaugušus ar mežu, voi pavysam plykūs kolnus un pikaļnes ar stōvōm molom un dziļim grōvim. Uz šim kolnaim tagad var atrast 1—2 aršīnu dziļumā tikai ūgles, lūpu kaulus un traukus.

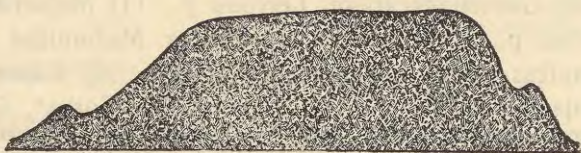
Jūs ūrejšs uzskots arī licynoj, ka te nazkod dzeivōjuši ļaudis. Uz šim kolnim myusu senči—latgališi puļcējōs kūpā, lai aizstōvēt, savu saimi un montu pret inaidnīku uzbrukumim.

Piļskolnam apkōrt stīpēs vairōki grōvi. Ikšējais grōvis beja apcitynōts ar mītu, voi stabiņu sīnu. Dažreiz šei aizsorgu sīna beja ļūti primitivi izmyurēta nu akminim ar kaļķi. Daži piļskolni sasadalējōs divōs daļōs: priķšpiļs un piļs. Priķšpiļs beja četrstūrainis apstyprinōjums ar mītu sīnu, kurs aizsorgōja pili nu inaidnīka. Priķšpiļs grōvi ar pili savīnōja tylts, kuru priķšpiļs iļēmšonas gadījūmā, nuļēmia.

Zeim. № 9.
Bērzu piļskolns.

Pa piļs stūrim stōvēja dīzgon augstī tūrņi, nu kurim varēja tōli redzēt pretinīku un vīgli jū apšaudī. Jō priķšpiļs nabeja, tad tūmār par grōvi, kurs atšķeima pili nu pōrejīm kolnim, beja tylts, kuru vajadzības gadījūmā, varēja nuļemt. Piles vydā stōvēja kūka, voi pa daļai primitivi myurēta, ustoba piļskungam un jō draugim; drusku tōļok moltuve, tad klēts, reja, kūts, pogrobs un cytas ākas.

Zeim. № 10.
Vacslobodas piļskolns.

Piles iļeju aizsorgōja stypri, aizšaunami vōrti.

Izaglobōjušajš Latgolā lelajš piļskolnu skaits rōda, ka kotrai dzimtei beja sova piļs, kurā jī vajadzības gadījūmā meklēja globšonōs ar vysu savu montu. Kai tikai tyka sajentas ziņas par inaidnīka tyvōšonūs, tautas vacōki un kara vodūni puļcēja karaveirus. Skanēja tures; žvakstēja irūči un apleicejī ļaudis meklēja patvārumu sovōs pilēs.

Zeim. № 11.
Pleskovas piļskolns.

Tagad šōs vītas ir klusas un aizmērstas. Apskotūt vairōkas piles, mes radzam, ka myusu senči tōs byuvējuši vairōk pi azarim, upem voi pi staiga pūra. Tai ikōrtōtā pili senči—latgališi nareizi glōbēs nu inaidnīku uzbrukumim. Ar vōcišu atīšonu, jī vairs sovōs pilēs nabeja drūši, jō vōciši mōcēja ar sovaidim iūčim mest smogūs akmiņus uz piļs sīnom. Pi latgališim beja taidas golvonōs piles.

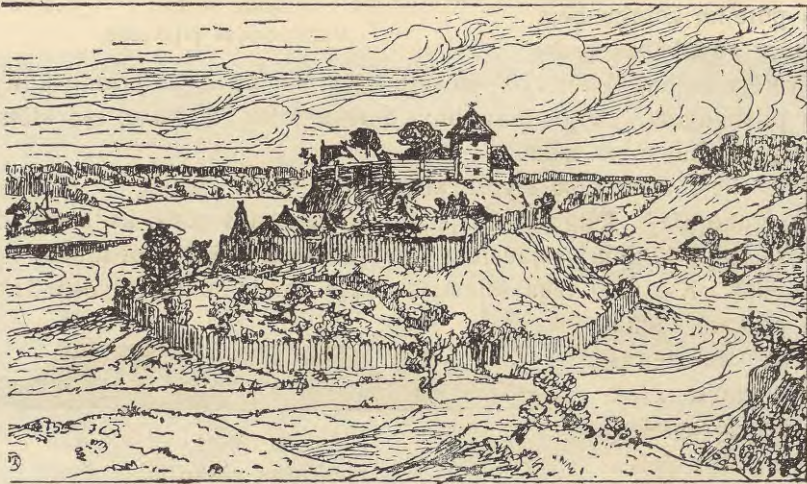

Zeim. № 12.
Ivdēņu piļskolns.

Gersika, Beverine, Satekļa uz Gaujas upes krosta, Autene, Cāsi, Neicgaļe, Voļkenbergs, Rēzekne, Ludza. Mozōku piļu beja ļūti daudz.

Nu piļskolnim Latgolā ir zynomi: Rēzeknes apriņķi: 1) Rēzeknes, 2) Voļkenberga, 3) Piļskolna c., 4) Staraja-Sloboda c., 5) Kōkorvīšu c.,

6) Gribuļu c., Beržgaļa pog., 7) Dyžgola c., 8) Kaunatas. Ludzas apriņķī: 1) Ludzas, 2) Ivdeņu, 3) Rasnopolu c., 4) Vacslododas, Istras p. 5) Vacpiļš (Saryj—Zamok), Domopoles p., 6) Ruskulovas c., Baļtinovas p., 7) Piļskolnu c., Bolvu p., 8) Bonifacovas, Domopoles p., 9) Pi Piļskolnu mōjom Domopoles p., 10) Cyblas kolnā, Eversmuižas pog., 11) Kozlovsku kolns Eversmuižas pog., 13) Litovas kolns, Istras pog., 14) Diženskaja Gora pi Skarbovas c., Nerzas pog., 15) Rogovkas, pi Opinku c., Zaļmuižas pog., 16) Poleščinas „Saryj—Zamok“, Ļandskoronas p., 17) Kōrsovas pi dzeļžceļa. Daugavpiļš apriņķī: 1) Pilišku kolns—Vorkovas p. 2) Dagdas, uz azara kresta, 3) Bobroviču, Dagdas, p. 4) Grundānu c., Izabelinas pog., 5) Pypuru c. Jōsmuižas p., 6) Svilišku c. Jōsmuižas p., 7) Guteņu c., Kapīņu, 8) pi Pridniķu mōjom, Krystpiļš p., 9) Asotes muižas, Krystpiļš p., 10) Govōrtines krūga, Leivōnu p, 11) Meļderišku c. un 12) Jersikas, Leivōnu p., 13) Lemeņu pusmuižas, Mežmuižas p., 14) Razānu mežā, Mežmuižas p., 15) „Zamok“, Pustynes p., 16) Kokta Gola c., Vyšku p., 17) Vacpiļš, Malinovas p., 18) „Šokoladnaja Gorka“, Krōslovas p., 9) „Zamčiuā“ Muižniķu c. Osiyunes p., 20) „Batareja“ pi Pustynes mōjom, Pustynes p.

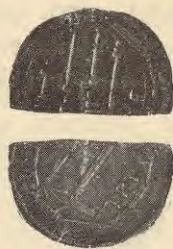
Zeim. № 13.
Senlatvišu piļs.

Latgališu kūka piļu vītā vōciši daudz vītōs izcēļa myura piles, nu kurom vēļ šū bolt diņ radzamas vōcu myura piļu drupas: Ludzā, Rēzeknē, Voļkenbergā, Viļakā, Daugpilī, Krystpilī.

Atrostō Latgolā greku, finikišu, rōmišu, arabu un cytu tautu nauda skaidri licynoņ, ka myusu senči-latgališi stōvējuši dzeivūs tērdzniciskūs un kuļturalūs sakarūs ar kotra vēsturiska laikmeta kuļturas tautom. Bet golvonō myusu senču nūsadorbōšona beja zemkūpiba. Jau VIII. g. s myusu senči apsamatuši uz pastōvīgas dzeives vītas sōka aizajimt ar zemkūpību un vysom jōs nūzareņ, kai lūpu, putnu, bišu kūpšonu, aizajimdami vēļ pi tō ar medību un zveju. Dryvas tyka apstrōdōtas pēc treju teirumu sistemas un beja vysas ciļts kūpīgs īpašums. Teirumus apstrōdōja ar kūka orklīm un

ecēžom. Nu labibas sugom senčim beja zynomi rudzi, auzas, zērņi, kviši un mīži. Nu mīžim myusu senči jau mōcējuši darīt olu.

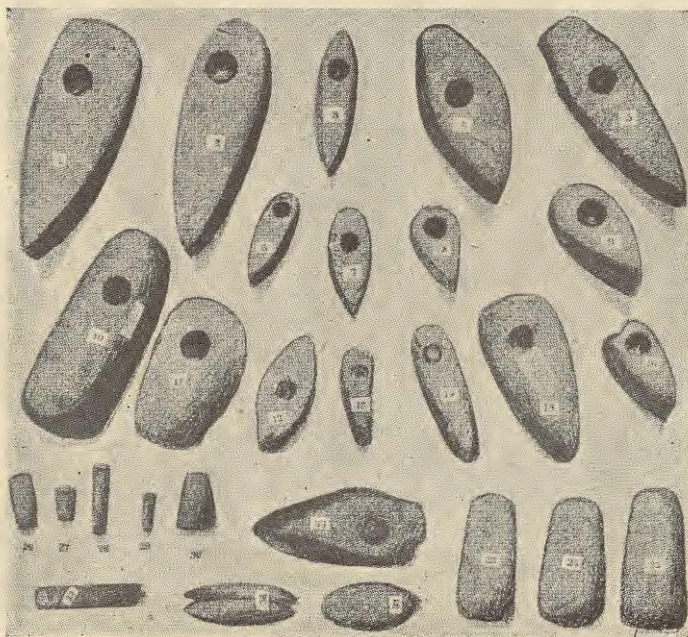
Pateicūtīs augšōk aizrōditom īpašibom myusu senču-latgališu karakteram un jūs naatlaidīgumam dorbā, nasaverūt uz jūs mozū skaitu,—latgališi izglobōja sovas nacionalōs sovaidības un karakteri, vairinōdami un styprinōdami sovas spākus. Tikai sērmī akmiņa myuri, izkaisīti pa vysu myusu senču zemi—Latgolū,—vēļ licynoj par pagōjušim laikim. Gon karōdami ar libišim, leišim, igaunim, gon ar Livonijas Ordenū, latgališi krita daudzējōs kaujōs, par kū licynoj izkaisīti pa vysu Latgolū „kara kopi“. Tī pīdar pa lelōkai daļai latgališim un pa daļai libišim.

Zeim. № 14.
Arabu moneta nu
55 hedžas, t. i. 677 g.
pec Kristus dz.
(Atsarūn Reigas
Ētnograf. muzejā.)

Kū mums stōsta senču kopi.

Par taidim laikim, par kurim mums nav nikaidu rakstītu ziņu, mes varam dabōt ziņas tikai rokdamīs senejūs kopūs, kur guļdīti myusu senči ar jūs drēbem, irūčim, rūtom, dorba reikim, traukim, un naudu. Taidi prikšmati, guļūt dzīļi zemē, kur nateik klōt gaiss, uzaglobōja tyukstūšas godu.

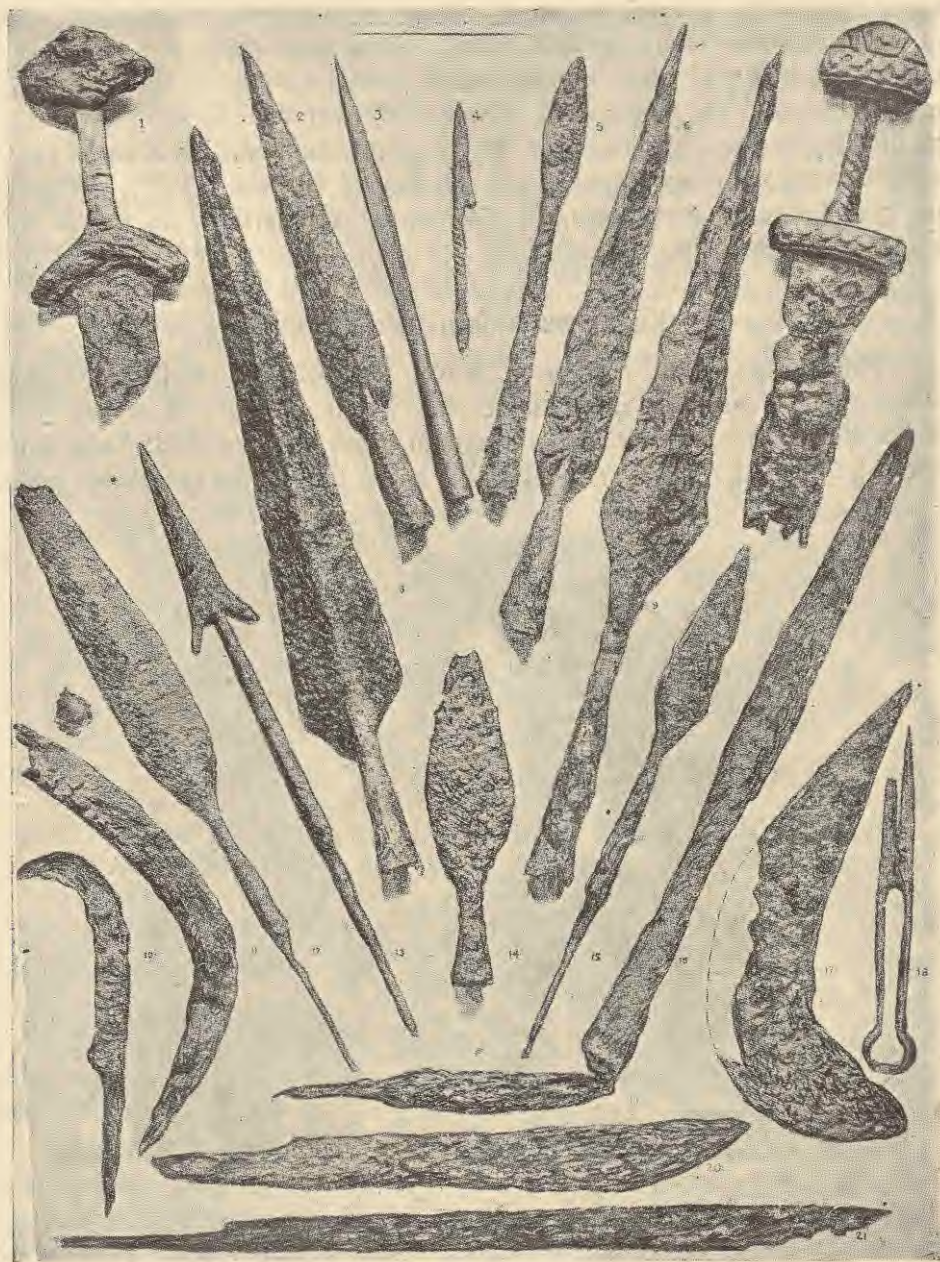

Zeim. № 15.
Akmiņa dorba reiki. *)

Taidus prikšmatus sauc par tautas kuļtūras pīminēkļim. Myusu senču kopūs, kuri ir izskaisīti pa vysu Latgolū un reitu Vydzemi, atrosti prikšmati atsanas uz dažaidim aizvēstures laikmetim.

*) Vairōki akmiņu cervi atsarūn Ludzas Latgališu Kuļtūras Veicynōšonas Bidribā.

Akmiņa laikmetā metāla napazyna un irūčus un dorba reikus pagatavōja nu akmiņa un kroma. Nu akmiņa laikmeta Latgolā atrosti vairōki akmiņa cervi, kapļi, vasari ar īvurbtīm caurumim un kolti. Latgolā jaunōkō akmiņa laikmets pōrgōja vēļ pyrms Kristus dzimšonas un atrosti priķsmati vēļ nalicynoj, ka tauta pōrdzeivōjuse jaunōkō akmiņa laikmetu.

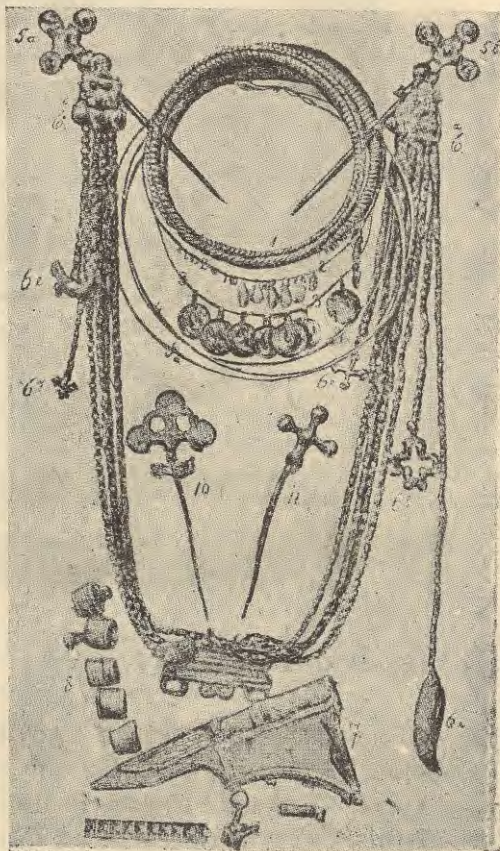
Zeim. № 16.

Jaunōkō dzeļža laikmeta irūči un dorba reiki.

Par bronzas laikmetu sarc tū laikmetu, kad na tikai rūtas, bet ari irūčus un dorba reikus pagatavōja nu bronzas, voi zaļō vara. Bronzas laikmeta izrokumu Latgolā ir ļūti moz. Tī ir škāpu goli un naži, kuri ari nalicynōj, ka tauta pōrdzeivōjuse bronzas laikmetu.

Seviški daudz izrokumu Latgolā var atteicynōt uz dzeļža laikmetu, kuru sovu kōrt var sadalit divūs pūsmūs: vacōkū dzeļža laikmetu nu I. — VIII. g. s. un jaunōkū nu VIII. — XII. g. s. Vacōkā dzeļža laikmetā myrūņus dadzynōja, vai aprōka zemē. Kopūs, kuri atsanas un šū laikmetu, var atrast mōla pūdus ar palmim, voi tikai ūgles ar palmim pēc myrūņa sadadzynōšonas. Pi myrūnim atrostas rūtas pi sīvitem un irūči pi veirišim. Rūtas nu cynka un bronzas pīrōda, ka šī prikšmati naatsanas uz bronzas laikmetu. Kopūs atrūnami ari dzeļža naži un škāpi. Nu rūtom vairōk var atrast soktas, rūku sprādzes, grīstūs gradzynus, kokla sprādzes, odotas, zeiles un mozūs zvōrgulišus. Šūs prikšmatu var atrast na tikai kopūs, bet ari īpašos krōtuvēs. (Ludzā, Komarova kolns).

Jaunōkō dzeļža laikmeta Latgolā atrosts ļūti daudz izrokumu. Tai Ludzā, Komarova kolnā, izroks, apmāram, 300 gindeņu. Myrūņi gulējuši beja ļūti sakli, bez škērsta, vairōki uz tōsim. Veiriši ar golvom uz reitu un sīvites uz vokorim. Atseviški drēbu goboli beja satrupējuši, bet nu cytu kopu leidzibom varēja redzēt bogōtas drēbu atlykas. Tōs beja nu vodmolas ar bronzas drōšu ilūkim. Ilūku roksts—guņš kristis voi skujiņa. Vodmolas musturs beja taidis pat, kaidu vēļ tagad auž Latgolas sādžōs. Vīnkōršajs skujiņains trejnīts. Pi sīvitem beja atrostas vysaidas rūtas: par kryutim vairōk rindu kēdes. Ap koklu beja gradzyni sagrīsti nu bronzas. Uz rūkom bronza steipas ar spiralim grīzinim, bet pi veirišu uz kreisōs rūkas gradzyni ar kanti un uz pierkstim vysaida veida gradzyni. Pi veirišim atrostas ōdas jūstas.

Zeim. № 17.
Senču greznuma lītas.

Pi apgērba un rūtom karōjās vysaida veida zvōrguliši, atslāgas, zvēru zūbi. Parostī dzeļža irūči beja: zūbyni, cērvi, naži, un škāpi. Nu kapenim

un „Kara kopim“ Latgolā zynomi: Rēzeknes aprīņķī: 1) Rēzeknes, 2) Bataru muižā, 3) Greivuļu c., 4) Žogotu c., 5) Kantīniku c., 6) Krīveņu c., 7) Kryšānu c., 8) Laizānu c., 9) Makašānu mežā, 10) Ūrnīcu c., 11) Pleskovas c., 12) Rykopolis muižā, 13) Staudžu c., 14) Staraja-Sloboda c., 15) Špuņu c., 16) Juchnovas c., 17) Leitānu c., 18) Varakļōnu c. Varakļōnu p., 19) Adamovas muižā. Ludzas aprīņķī: 1) Ludzas, 2) Cyblas mežā, 3) Bonifacovas

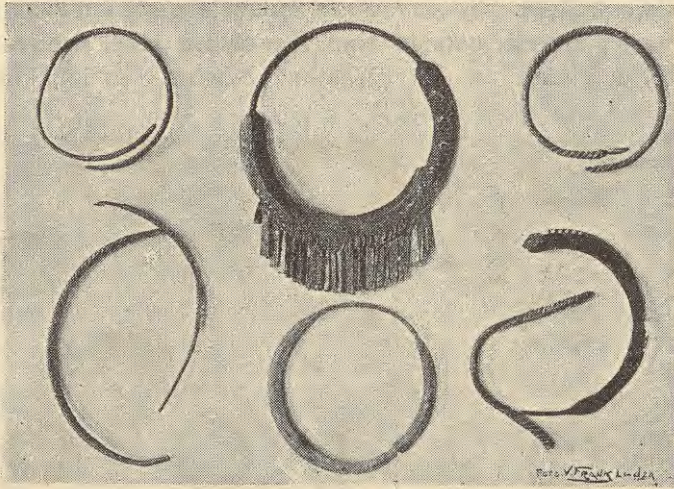
Zeim. № 18.

Senču kopu izrokumi Cāsu tyvumā. Mynatūs kopūs atrosta arī arabu nauda, apzīmēta ar X.

muižā, 4) Domopoles c., 5) Ivdeņu c., 6) Pokuļņiku muižā, Rundānu pog., 7) Rasnopļu c., Zaļmuižas p., 8) Slaveitu c., 9) Litvjaku c., Posines p., uz Zylupes krosta, 10) Pakrut chutorī, Posines p., 11) Skripčinas c., uz Zylupes krosta, 12) pi Posines mīsta, mežā uz Zylupes krosta, 13) pi Zylupes mīsta mežā, 14) Latyšonku sylā—Ļandskoronas pog., 15) Zaborje c., mežā Kausu kolns, 16) pi Meikšānu c., Kausu kolns, 17) pi Puntu c., Kausu kolns, 18) pi Emilovas muižas, Vyšgorodas pog.

Nu mynātīm kopīm sevišķi interesanti archiologiskā ziņā Ludzas kara kopī. Šī kopī ir poši bogoti ar archiologiskīm izrokumīm. Lītas, kuras te

atrostas ir izvestas uz Piterpili un atsarūn Piterpiļs ermitažā. Ludzas kopūs beja atrosta kaste, kura nu vyds apsyta ar tōsi un drēbi, ar daudz bronzas

Zeim. № 19.

Archiologiskī izrokumi atrostī Kokorevas pog., Ludzas apr. *).

priekšmatim: nažim, gradzynim, kokla zeilem, rūkas brasletim un t. t. Šimūs kopūs beja atrostī priekšmati, bet bez kaulim, kas rōda, ka myrūņa mīsa beja sadadzynōta, bet palni, ūgles un bronzas priekšmati paglobōti. Pēc archiologu sprīduma, Ludzas „Kara kopi“ asūt nu ļūti vacim laikim, apmāram, IX. myuža.

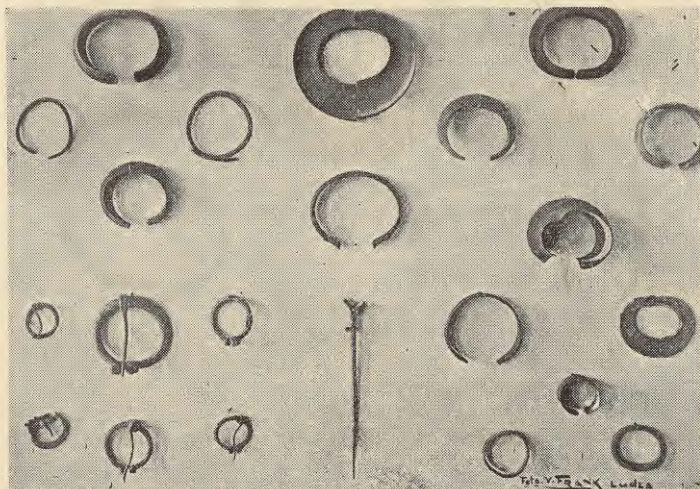

Zeim. № 20.

Archiologiski izrokumi atrostī Ludzas Komarova kolnā *).

*) Atsarūn Ludzas Latgališu Kuļturas Bidrības muzejā.

Kai radzam, vysas licibas par aizvēsturi ir: akmiņa, kaula, bronzas, dzejža reiki, rūtas un irūči. Tamdeļ mes varam sprīst par myusu tōlēju senču materiĶalu kuļturu. Par aizvēstures laikmeta gorīgū myusu senču kuļturu mums nav, gondreiž, nikaidu ziņu. Par myusu senču dzeives prasibom, sabīdribas īkōrtu, Ķimeni, senču uzskotim, dūmom, volūdu, literaturu un

Zeim. № 21.

Archiologiskī izrokumi atrosti Ludzas Komarova kolnā **).

ticību, varam tīk zynōt nu vēstures pīminēkļim: kronikom, leigumim, tīsas aktim, lykumim, reikōjumim, dokumentim un baznīcas grōmotom. Par Latgolas gorīgōs kuļturas pīminēkļim varam teikt tīkai ar VIII. g. s. Šīs ir jau pusvēsturisks laikmets, jō par viņu stōsta na tīkai izrokumi, bet

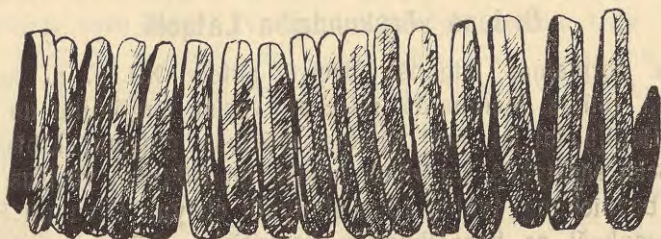

Zeim. № 22.

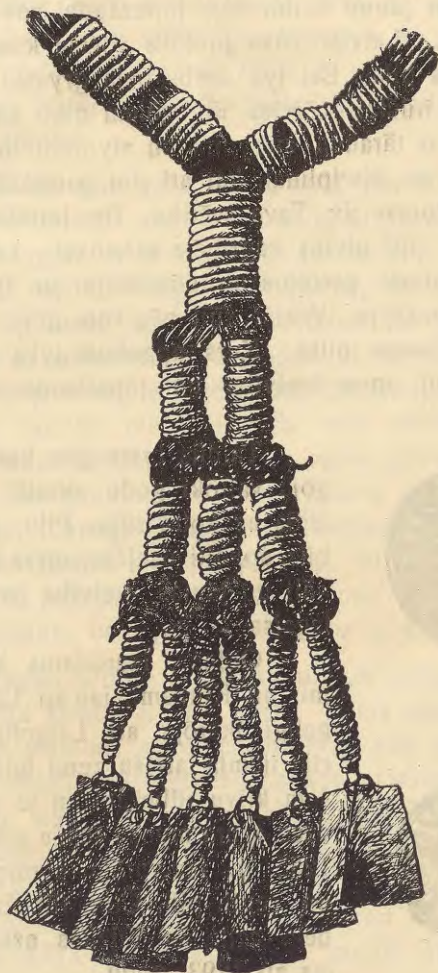
Golvas puškōjums.

*) Atsarūn Ludzas Latgališu Kuļturas Bīdribas muzejā.

ari rokstu pīminēkļi—zvidru runas. Ši nanūpērkami liciniki mums rōda, ka jau VIII. g. s. myusu senči, kaut gon navarēja leidzynōtis vokor—Eiropas tautom kuļturalā ziņā, tad tūmār beja dīzgon atteistiti kai gorīgōs tai

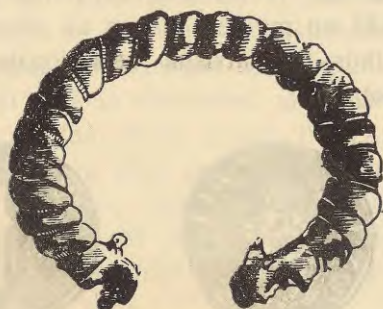

Zeim. № 23.
Rūkas spirale.

Zeim. № 25.
Kryuts puškōjums.

materijalōs un sabīdriskōs kuļturas ziņā. Leidz XII. g. s. myusu senči kaut gon pastōvīgi ceinejōs ar apkōrtējom ciļts tautom, tad tūmār vērskundzību par sevi turēja sovōs rūkōs. Viņi bejuši pōrtykuša tauta.

Zeim. № 24.
Rūkas braslete.

*) Atsarūn Ludzas Latgališu Kuļturas veicynōšonas Bīdrībā.

Ordena vērskundzība Latgolā.

Lelōkas pōrmaiņas latgališu dzeivē nūteik XII. g. s., kad 1186. g. Sv. Augustina mūkis Meinhards reizē ar vōcišu tērgōtōjim un bruninikim atbrauc uz Baltiju, lai jai nest Kristus mōcības gaismu. Libīši, ar kurim vyspyrms vōciši sasatykōs, un vālōk latviši, nu īsōkuma vōcišus satyka lab-prōt. Vōcišu baznīckungi tyuleņ sōka sludynōt eistynu Divu un Kristus mō-cību, bet atbraukuši ar baznīckungim karaveiri ar kōrīgom acim sōka vēr-tīs uz pogōnu montu. Vōciši tyuleņ īsōka ceļt stypras piles un nūstyprinō-jušīs uz reizes gribēja palikt par jūs kungim un pīspīst ļaudis pi piļu ceļ-šonas. Latvišim tys napatyka, ka ar jaunu ticību beja jōpazaudej sovu brei-vību un jōpalik par vōcišu kolpim. Latviši sōka pretōtīs vōcišu kundzībai un ar īrūčim rūkā gōja gōzt vōcišu piles. Bet tys dorbs beja gryuts. Piles beja tik stypras, ka ar vīnkōršim īrūčim—cērvim un vōlem nikō navarēja padarīt. Bet vōciši beja apbruņōti ar tārauda zūbynim un styprom brunem, jī ari beja apmōcīti kara mōkslai un disciplinai, kai ari jim paleidzēja vy-sas Eiropas Kristticīgas tautas ar Romas Sv. Tava svētību. Bet latvišim na-beja kur jemt paleiga, jō pogōnu ciļti nivīns nagribēja aizstōvēt. Lai gon latviši drūšsirdīgi un sevis nažālōdami pretjōs un nūpūstēja un izjauca na vīnu vōcišu pili, bet pōrvarēt naspēja. Vōciši sūli pēc sūļa gōja zemes ikšā un myurēja jaunas un otkon jaunas piles. Kurs apgobols tyka vōcišu rūkōs, tur latvišim beja jōgaisynoņ sova breivība un jōpalik par vōcišu kolpim.

Zeim. № 26.

Dalderi. Monetas ordena vērskundzības laikā. Atrostas Nērzas pog., Ludzas apr., Osovas sadžas tyvumā, zam akmiņa *).

Taidūs brīsmīgūs karūs pagōja vairōki godu symti. Asnis lējōs uz kotra sūļa. Piļu pogrobūs, apkolti dzeļžūs, myra latvišu dāli un tautas breivība pavysam izgaisa.

Ordens, īkarōdams Vydze-mi un Kūrzemi, jau ap 1224. g. galīgi īkarōja ari Latgolu. Vōciši ījēmia latvišu zemi leidz po-šam kiivu rūbežam un te pi Lu-dzas azara myusu senču piļs vitā, 1285. g. izmyurēja akmiņa un un ceglu pili. Ūtra rūbeža piļs beja calta uz Viļakas azara so-las ap 1293. godu.

Tai napylnu treju symtu godu laikā latvišu tauta pazau-dēja vysu, kas jai beja dōrgs un

*) Atsarūn Ludzas Latgališu Kuļturas Veicynōšonas Bīdribas muzejā.

svāts. Latvišu teirumi un pļovas krita vōcīšu rūkōs un poši latviši palyka par jūs kolpim, palyka par zemnikim. Senejī latvišu kungi, voi kunigaiši un kara vodūni tyka sagyustīti un īslāgti piļu pogrobūs, kur saules nara-dzādami, beidzia sovu dzeivi. Vysim ļaudim tyka atjemti kara īrūči un pa-masti tikai orkli un spryguli, ar kurim beja jōkuļ rejas un jōkrōj bo-gōtība svešim atgōjējim. Nu sovom myura pilem vōcīši vaļdīja latvišu zemē un nadevia ļaudim pasaceļt. Vēļ daudz kurs nagribēja aizmērst senejūs breivūs laikus, daudzi kurs gribēja golvu nūlikt na kai kolpōt svešinikim. Bet tī veiri, kuri sacēja vīnu apgobolu, naspēja kustynōt un saukt pi īrūčim vysas Latvijas. Vōcīši vīgli vīņ pōrvaļēja drūšūs un kas nabeja kritis uz kara teiruma, tys beidzia sovu dzeivi važōs zam soltim piļu myurim.

Taids kars vykōs leidz XVI. g. s. XVI. g. s. sōciās brīsmīgi Pūļu-Zvidru kari, kuru iznōkums beja tys, ka pēc vairōkom Latgolas nu rūku—rūkōs pōrišonas, padejō 1565. g. tyka sadalīta, pi kam vīna Latgolas daļa, tagadejō Vydzeme, teik pīvinōta Zvidrijai, ūtrō, tagadejō Latgola, teik pī-vinōta Pūlijai.

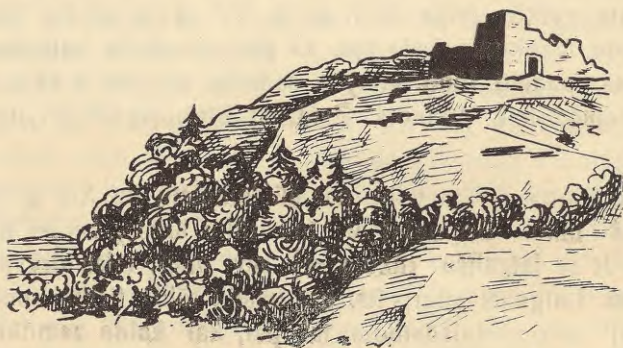
Un kū gon lobu varātu teikt par šū laikmetu nu XII. g. s. leidz XVI. g. s.? Gondreiz nīkō. Bruniniki ar vīnu rūku krista, bet ar ūtru dora par sovīm vērgim. Jī ar latgališu rūkom ceļ sev piles, taisa dryvas, karoj pret kaimiņu vaļstīm. Latgalīts nūkris īts, bet nateik tōļōk ticībai mōcīts. Jū bru-niniks izmontoj sovom vajadzibom tai pat, kai kaidu zamōku dzeivinīku. Bruniniki naklausa nī veiskupa, nī arciveiskupa, nī pavesta. Jī paslūdynoj sevi par pasauligim vaļdinikim. Dybynoj muižas un ar myusu senču rūkom ceļ sev lapnas piles. Dzelža veiri aizmērst svātūs sūļejumus, mat svātu kristu molā un obejom rūkom satver gryutu zūbynu. Asnis, dyumi, lismes... un nu tim dyumim, un ašņa tvaikim pasaceļ myura piles pa vysu Latgolu: Rēzeknē, Ludzā, Daugavpilī, Voļkenburgā, Krystpilī, Viļakā. Piļu gaišōs ustobōs dzelža veiri, bruniniki, komturi, voiti,—vysi jautrā sadraudzībā dzer, ād, pricojās... bet Latgola osorōs un vōrgūs nūgrimume raud... Vacī dīvi nūkauti, bet jaunajs Dīvs nav īgōjis Latgolas sirdī.

Tagad septiņi godu symtiņi ir nūtecējuši, kai Latgola ir kristīta. Tik pat godu symtu ir tom pilem, kuras cēja myusu cilts tāvu rūkas. Verūtīs uz šom sērmom senōtnes drupom, nōk prōtā teikas un legendas par sene-jīm laikim, par myusu senču slavas un vōrgu dīnom. Tagad tī sa-brukuši myuri, kai kopu sātas, klusi, māmi un tukši nu cylvāka dzeives; jūs kungi izgaisa un pazuda myužibas otvorūs. Tik tautas dzismēs un pō-sokōs palyka stōsti par senejīm laikim, par tārauda zūbyniņim, par bārim kumeliņim, par boltim bōleliņim, kuri nu vōcīšu rūkas krita Daugovas molā un vēļ atlykušōs piļu drupas mums stōsta: te reizi dzeivōja dzelža veiri, zūbyna spāks.

Šūs māmus Ordena vērskundzibas laiku licinīku eisō vēsture ir sekūšō:

Volkenberga piļs.

Uz diņvyd-vokorim nu Rēzeknes, uz Rāzņas azara krostim, augstā kolnā vēļ leidz šam redzīs Volkenberga piļs atlikas. Dybynōšonas gods nav zynoms, bet jau 1271. g. par Volkenbergu beja zynoms nu vīnas grōmotas, kurā ir roksts ar Volkenbergas komtura zeimūgu. Šis dokuments tagad atrūnās Petrogradā, Publiskajā bibliotekā. Ari komtura Teodoricha vōrds ir zynoms. Tagad Volkenberga piļs ir sabrukuse, pi kam vēļ palyka tikai vīna akmiņa sīna. Piļs beja izbyuvāta trapecijas veidā uz augsta kolna. Uz kolna vyds beja oka. Apleik kolnam vaļs ar akmiņa sīnu. Nu diņvydu-reita puses kolnā beja sīna nu akmiņim un nu ceglim, apmār. 3 metri bīzumā. Pi šos

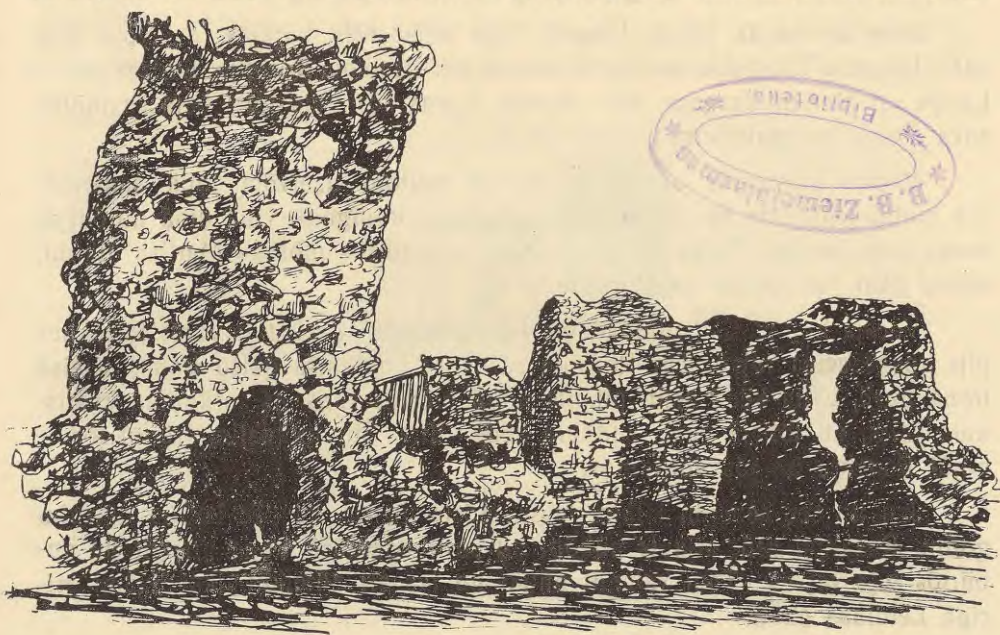
Zeim. № 27.
Volkenberga piļs drupas.

sīnas obejim golim pīgōja klōt mozōkas sīnas taida pat plotuma. Īeja pili beja zīmeļ-reitu pusē. Tagad nu Volkenberga piļs palykušas tikai drupas. Volkenberga pilei beja uzdavums aizsorgōt un komandēt par vysim apkōrtejim kolnim un Rāzņas azaru, kurs ir ļūti bogōts ar zivem un lelu lūmu spēļeja myusu seņču dzeivē.

Rēzeknes piļs.

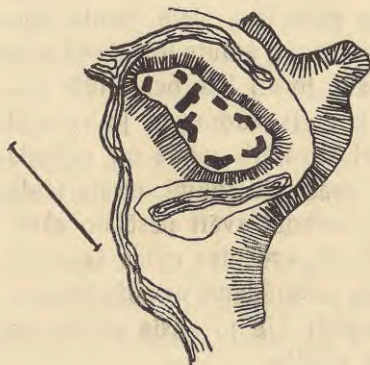
Rēzeknes piļs nūdybynōta 1285. g. Jōs cēļējis ir voits Viļgeļms Šaurburgs. Pilei beja darīti bīži uzbrukumi. Pyrmūs laikūs uz jōs uzbruka latvīši, leiši un pečōk pūļi, krīvi un zvīdri. 1559. g. Livonijas ordens atdēvia Rēzekni cytu piļsātu skaitā Pūlijai, kurō—piļs galiģi beja pīvīnōta pādejai 1561. g. 1567. g. krīvi Grigorija Temkina vadībā pajēmia piļsātu. Tys pat liktiņš nūtyka ar Rēzeknes pili ari 1577. g., bet 1582. g. Rēzeknes piļs beja otkon grīzta atpakaļ Pūlijai. Pūlijas ar Zvīdriju kara laikā, par kuņdzību Livonijā 1556—1560. g., Rēzekne beja aizjamta nu zvīdrim, kurī izjaucia vysu citūksni. Nu šō laika Rēzeknes piļs vairs nabēja atjaunōta. 1656. g. Rēzekne pajamta nu krīvim. 1660. g. otkon atdūta Pūlijai, bet 1772. g. otkon pīvī-

nōta pi Krivijas, kai mistiņš. 1773. g. teik nūsaukta par aprinķa pijsātu Daugavpijs provincē, Pleskavas g., 1777. g. īgōja Polockas gub. sastōvā. 1796. g. pamasta par „zaštatnū“ pijsātu Boltkrivijas gubernē, un nu 1802 g. pazeimōta par aprinķa pijsātu Vitebskas g. Rēzeknes pijs atlykas izaglobōja leidz šai dīnai. Cītūksnis atrūnās uz augsta kolna, kurs atrūnās storp upi nu vīnas puses un nu ūtras puses dziļim grōvim, pōrpiļditim ar yudini. Uz šō kolna, kai tū rōda 1599. g. aprōksts, beja izbyuvāts (formas 8 st.) cītūksnis,

Zeim. № 28,
Rēzeknes pijs drupas.

kurs beja apnasts ar myura sīnu un boinicom. Sātas vydā beja uzbyuvāta treju stōvu pijs ar nūlyktuvem. Pa augstu gati, kura beja pa vysu upes plotumu, vedia ceļš uz Rēzeknes mīstu

Zeim. № 29.
Rēzeknes pijs plans.

Gat's aizturēja upē yudini uz taida augstuma, ka tys īgōja grōvūs, un tai pijs rōdijās izbyuvāta uz solas. Jau 1599. g. lelōkō pijs puse beja bez jumta. Pyrmā XV myža pusē pijs atrodās nūrōditā veidā. Ar Rēzeknes pili ir saistīts daudz vysaidu legendu. Tai skaisti salasītōs Ulanda vōcišu tautas dzīsmōs ir legenda (lopa 943-946), kura pīdar Rēzeknes pilei. Šitej legenda ir nu 1584. g. Plaši izplatītō legenda par trejom mōsom: Rozaliju, Ļuciju un Mariju, pēc kuru vōrdim beja nūsauktas pilis: Rēzeknes (Roziten), Ludzas un Viļākas (Marienhauzen). Rēzeknes pijs, bez šaubom beja izbyuvāta

ar uzdavumu aizsorgūt Rēzeknes upi, kura beja kai kanals storp Rāznas un Lubōna azarim. Rēzekne un Voļkenbergs, vajadzīgs dūmōt, spēlēja avanpostu roli Livonijas ordenam, kurs izaplatija Ludzas-Ostrovas vērziņi, kurā Ludza palyka par ordena pili un Ostrova par aizsorga punktu pi krīvim.

Legenda par Rēzeknes pili.

Senejūs—vacūs laikūs Latgolā beja trejs pilis, kurajōs dzeivōja trejs vacō Latgolas kunigaiša meitas. Rēzeknes pili dzeivōja Rozalija, Ludzas pili—Łucija un Marienhauzenas pili—Marija. Vysas šōs trejs pilis beja savinōtas sovā storpā ar apakšzemes ejom—olom.

Vacajs kunigaitis ar sovom dailōm meitom dzeivōja lobā sadarībā. Un tautai leidz šam nav zynoms, kamdēļ vacajs kunigaitis vīnā dīnā nūlōdējis sovas trejs meitas. Teika ir aizmērsuse par trešōs mōsas—Marijas liktini, atmiņ tikai par Łuciju un Rozaliju.

Vacajs kunigaitis nūlōdādams līcis Rozaliju dzeivu īmyurēt Rēzeknes piļs apakšzemes veļvē. Tur Rozalija sēžūt uz kunigaiša gaišō trona. Kreisā trona pusē, zalta kēdē asūt pīkoltis nikni plēsīgs suņs ar sorkonom zvēriskom acim, un lobajā pusē, sudobra kēdē—ūtrs. Šim nyknajim zvērim jōsor gojūt Rozaliju un jōs dōrgumus.

Jau nu seņ-senejim laikim tauta stōsta un tic, ka pēc kotrim devinim godim Rozalijai asūt atļauts nūkōpt nu sova speidūšō trona un izīt nu apbūrtōs piļs veļves. Tam vajagūt nūtik un tys ari nūteikūt tikai ligsmi pīcīgā Lēldīnas naktī.

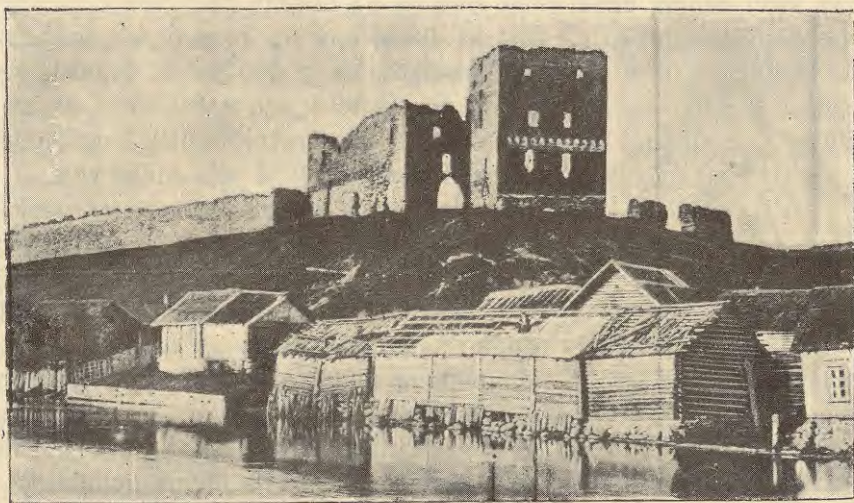
Izīdama augšā uz piļs drupom, viņa nu apbūrtōs piļs jamūte ar sevi leidza vysaidus pasaulā greznumus. Ar sovu dailumu un breiniškīgim dōrgumim viņa pīvalkūte pi sevis jaunus cylvākus—garumgōjējus. Rozalija sagyudama jaunēkli sovā tyvumā, dūdūte tam mozu zalta kristiņu, lyugdama, lai tys šū kristiņu aiznasūt uz baznīcu un apskolojūt ar svātu lējdīnas yudini un atnasūt viņai tū atpakaļ.

Jo jis tū izpiļdītu, tod jej tyktu breiva nu sova tāva lōsta, jamtu jaunēkli sev par veiru, un nikni suņi ar līsmojūšom acim atdūtu Rēzeknes piļs veļvēs nūslāptūs pasaulā dōrgumus. Tauta stōsta, jo ari kas bej gribūt pajemt jōs zalta mozū kristiņu, tad tys naasūt tik vīgli izdorams, jo vysaidi bailīgi mūrgi tū najaunūt izdarīt. Un jo kas ari uzvarējis viņus un sajēmis tū kristiņu, tod ejūt uz baznīcu ceļā nūtykuši vysaidi breinumi: eisajs leidz baznīcai ceļš palicis acim nasaradzamā garumā, sorkoni zvēri nesējam skrējuši vērsā, malni valni tam rōpōjuši par golvu un vysaidas cytas šausmas baidījušas jaunēkli—kristiņa nesēju. Un jaunēklis, navarādams uzvarēt brīsmu, metis kristiņu uz ceļā; un tyuliņ vysi mūrgi zuduši. Un jō ausis atskanējis dzīļi—skumīgs vaidiņs, kurs pamozam pōrgōjis raudōs.

Tai leidz šam laikam nivīnam Latgolas jaunēkļam nav vēļ pīticis drūsuma uzvarēt mūrgus un glōbt nu piļs zamzemem skaistū un bogōtū Rozaliju.

Ludzas piļs kolns.

Ludzas piļs kolns un piļs calti 1285. g. Viņu ir cēlis Teutonu ordena vodūnis, Konrads fon Torbergs, bet pēc dažom ziņom piļi ir cēlis Rēzeknes voits Vannevar fon Brugenoē. Piļei daudz reižu beja uzbrukuši leiši, krīvi un zvidri. Tai 1559. g., pēc Livonijas īkarōšonas nu krīvim, Ludza beja atdūta Pūlijai, pi kuras i beja galīgi pīvinōta 1561.g.1577.g.Ludzu otkon pajemīa krīvi, bet 1582. g. otkon grīzia atpakaļ Pūlijai. Nu 1772. g. Ludza

Zeim. № 30.
Ludzas piļs drupas.

beja Polockas gub. apriņķa piļsata; nu 1796. g. Boltkrīvu gub. daļa un nu 1802. g. Vitebskas gub. apriņķis. Leidz šai dīnai veļ izaglobōja Ludzas piļi atlykas, kuras atsarūn uz augstō, smukō kolna, storp divejim Ludzas azarim. Piļs beja ar tūrnim un boinicom. Myura sīna, kura aplynka piļi, beja izbyuvēta trapecijas veidā. Zīmeļ—vokora puses sīna beja 65 asis garumā, zīmeļu puses 57 asis garumā, vokora—27 asis un dīnavyda 60 osu garumā. Sīnōs beja diveji vōrti: vīni dīnvyda pusē un ūtri zīmeļu pusē. Nu dīnvyda un reita puses piļs atdalīta nu apleicējom zemem ar dziļu grōvi, par kuru beja uzbyuvēts paceļamajs tyļts. Ar Ludzas piļi ir saistīts daudzī vysaidu legendu. Vīnu nu jom še pasnādzu.

Legenda par Ludzas piļi.

Ludzas piļs nūmalē „Juridikā“ dzeivōja vīna bēdīga, bet divabailīga Dunduru saime. Vīnam nu šōs Dunduru saimes lūcekļim—Ontōnam, vajadzēja īt kara dīnestī. Dīneste tymā laikā beja gara un gryuta. „Bīži vī“ — stōstīja Ontōns sovīm rodim,—beja jōcīš bodu, soltumu un pat sitīpus. Tōpēc na breinums, ka Ontōns breivā dīnā ļūti daudz dūmōja, na reizi raudōja un skaudīa cytu laimei un bogōtībai. Sevišķī jū savaļdīja skaudības un

ryugtuma gors, kad viņš atbraukdams uz mōjom redzēja sovu tyvōkūs pylnu ubadzību. Tūlaik gōja viņš uz pili, stōvūšu smukā vitā, tur tōjumā nu ļaudīm, nu piļsātas namīra, tur grima gryutōs dūmōs. Daudz dzērdēja Ontōns nu vacōkim par nasaskaitamu montu, kurs atrūnās šimā pilī, aizraustā zemē. „Vai“, dūmōja viņš, „ka Dīvs paleidzejis atrast maņ vacū naudu, dzeivōtu es tūlaik pīteikūši, byutu maņ daudzi kolpu, pasauktu vysus rodus zam sova sylta jumta“. Tai pōrgōja 6 godi. Septītā sovas dīnestes godā Ontōns otkon atbraucia uz sovu dzymtū piļsātu.

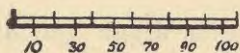
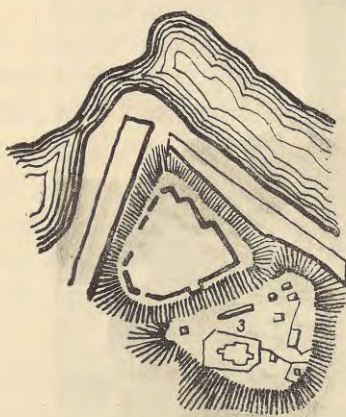
Beja sylts pavasara laiks, tyvu beja spūdrō svātdīņa „Lējdīne“. Ontōns nu mozūtnes miļōja šitū svātdīni, miļōja Svatōs Nedeļas svinīgū divakolpōšonu un vysu nedeļu nanūlaidīgi staigōja uz Ludzas baznīciņu.

Lelajā Catūrtīdīņā viņš gōja uz baznīcu. Kolpōšona beja gara, svinīga.

Viņas beigōs, nu gryutō gaisa, dagušūs sveču daudzuma, Ontōns juta golvā sōpi, nūgurumu un, nasagaidijis divakolpōšonas beigu, nūgōja pastaigōtu uz nūmiļōtū piļs sōaūs vītu.

Naķts beja spūdra. Piļs drupas izaskatīja ļūti smukas. Mēaeša blōzmē piļs sīnas beja kai dzeivi giganti un runōja par seņpagōjušim myužim, par dzeivi, seņōk bejušu aiz šom sīnom, par tom brīsmom, kaidas pilei beja jōpōrnas uz sovim placim, bet vysys tys palyka sērmā pagōtnē, aizvylkts ar smogu aizkaru; tik divi azari: „Lelō un Mozō Luža“ palyka kai māmī pagōjušō piļs liktiņa liciniki.

Ontōns aizadūmōja... Dzierdīs bolss storp dziļu klusumu: „Karaveiņ, pīej pi manis!“ Rōdijās, lyugšōnas vōrdi izīt nu piļs vyds. Ontōns klausijās un dūmōja, ka jam tys dziērdējās nu daudz dūmom, bet nagribādams

Zeim. Nē 31.
Ludzas piļs plans.

instinktīvi pasagižia uz tū pusi, nu kurīnes beja dzierzams bolss. Un, o Dīviņ, kū viņš redz!.. Uz paaugsta vyds, kai uz pjedestala, stōv sīvīte boltā apgērbā. „Maņ, stōstīja Ontōns sovim pazeistamim, tyka baist un es gribēju ōtrōk skrit, bet lyudzēja bolss nanūrima un skauēja: „Karaveiņ, glōb' mani!“ Nu šim vōrdim Ontōnam vēļ vairōk sōka sistis sirds un jū sajēmia korstums. Vysys drabuļōdams nu bailes, pīgōja klōt. Tagad viņš lobōk varēja apskatīt napazeistamū tālu. Beja jauna, ar boltim par placim nūlaistim motim, ar pylnu lyugšōnas skotu sīvīte. Viņa izstīpia sovas rūkas uz Ontōnu un lyudzia: „Lobajs cylvāks! glōb' mani nu myužīgim lōstim, palykušim uz manis nu jaunom dīnom, atbreivoj mani nu šōs myglas, lai ari es pasaskaitītu uz pasaules skaistumu, lai radzātu sauli, dzierdātu strautiņu burbūļōšonu, lopu čaukstēšonu, putnu dzīsmes. Jau četri symti godu, kai naradzu gaismas, tik naskaidrō guņtiņa spīž munā dryumā zamzemes dzeivūklī. Glob'! glob' mani... Vai jyusus, nikuī ļauds, nabaida munas myužīgōs mūkas? Vai jums nav gryuts redzēt bezvaines geibstūšu šimā mytrajā zamzemē? Ach, munu Dīviņ, es myužam pāzudušō!..“ Runōdama šūs vōrdus,

viņa raudāja gaudom osorom. Ontōns beja apjucis, radzādams smuku napezeistamū un dzierdādams jōs bailīgūs vōrdus; tik nazkai sovaidi skatijās uz jōs un gotovs beja krist viņai koklā, nūmīrinōt jū, bet vitā tō, jam izarōvia. „Naraud', muns Engeļ, es napažālōšu dzeives deļ tovas pestiņonas, tik pasoki maņ, kas tu un par kaidu grāku, par kaidu vaiņu tev taida brīsmīga strōpe?“.

— „Es... Es šōs piļs vaļdnīca-Łucija. Mūkūs bez vaiņas, mūkūs caur sovas mōtes dusmem un nairedzēšonu. 400 godu tam atpakaļ vitā šūs sabrukušūs piļs drupu beja smukas ākas, kurajōs dzeive viļņim lējās; kō gon maņ te tryuka: i zalta, i dōrgūs akmiņu... Maņ beja daudzi bruninīku, kuri piļdija vysas munas gribas. Un kad sōka zīdēt muna jaunība, kad vysa apļeicīne, rōdās, dzeivōja tik deļ manis, es nu jōs vyds pamīļōju ar pyrmū, korstū milību vīna bruninīka brōli, Adoļfu, staigojūšu biži uz munu pili, un gotova beju sasavīnōt ar jū par vysu munas dzeives myužu... Bet mōte, kura dūmōja atdūt mani pi veira vīnam bogōtam kaimiņu piļs vaļdinīkam, izzynojuše par myusu ar Adoļfu stypru milību un radzādama, ka napasadūšu jōs kaprizam, nūlōdēja mani. Lōsti beja brīsmīgi. Viņa teicia: „Esi nūlōdāta, lai muns skots tevi vairs nasorgoj“. Ocumirkli es beju īvitōta zamzemem un izamūdu pogrobā, klusūs sinu vydā, kur atrūnās monts. Bet kas maņ par tū? Ach! ka atsarostu cylvāks, kas mani glōbtu nu mūkom, es atdūtu tam pili un vysu jō miļzīgū montu! Ej, muns draugs, uz turīni, kur es tevi pasyutīšu, izdori maņ taisnīgu pakolpōjumu! Tu nūstaigoj uz baznīcu uz reita lyugšonom, pajem kristiņu un ūlu; nūsvētej jūs un atnes maņ, tik veris, nasasveicynoj un narunoj ni ar kū, bet taišni atej uz mani. Uz ceļa tevi satiks vysaidas kōrtas kārdynōšonas, vysaidi šķēršļi, bet vyss tys byus tik mūrgi un sapņi un tu drūši, bez bailes ej uz priksū. Nu, ej, ar Dīvu!“ Pēc šō vysa viņa pazuda, bet Ontōns vēļ iļgi stōvēja un pēc breiža tik aizgōja uz mōjom. Par skumiū myužību pasarōdija jam dīnas leidz Lēļdīnas reita Dīvakolpōšonai. Golu-golā, atgōja senġaiditajs laiks, un Ontōns aizgōja uz baznīcu. Igōjis gaiši apġaismōtā Dīva nomā, pōrpiļditā ar lyudzejim, dzierdādams dzidōšonu: „Christus augšān cēļās“, Ontōns sōka sirsniģi lyugt Dīvu, lai Tys jam paleidzātu ar navainīgu uperu izpesīt nu myužīgim lōstim un mūkom jaunovu. Jō lyugšona beja nagara; napačītība pajēmia viersu, un jis daudz reižu beja izgōjis nu baznīcas.

Bet jau debesīs zvaigznes sōka pamozam dzist, caur nakts tymsumu jau sleidēja spūdruma blōzma. Dīvakolpōšona gōja uz beigom. Ļauds gryustijās pa baznīcas priksū, nasdami maizi, ūlas un kristiņus. Pēc dīvakolpōšonas vecelīts, baznickungs, nūsvēiġa ādamūs un prīciģi sveicynōja ļaudis runōdams: „Christus augšān cēļās!“ — „Eistyn cēļās“, ļaudis jam atbiļdēja. Bet Ontōns, aplaidis golvu, klusu stōvēja. Golu-golā, vyss beidziās un ļauds, kai yudiņa viļņi, plyuda nu baznīcas uz mōjom. Bet Ontōns nagōja uz mōjom un nūgōja uz pazeimōtū vītu. Tikkū viņš izgōja nu baznīcas, kai jū sateik pazeistamī, kuri grib jū sveicynōt ar Lēļdīnes svātdīni, bet pimynādams Ļucijas vōrdus, ni uz kū nikaidas vēribas nagriž un steidzās uz pili. Jū tyvōk viņš piģōja pi piļs, jū vairōk sateik ļaužu pulkus, kuri jū sveicynoj. Jau igōja grōvī, blokum kuram stōv piļs. Te viņš iraudzīja procesiju,

kura gōja nu baznīcas. Laužu pulks uzbruka Ontōnam viersum, kai gribādami nūviļkt jū ar sevi, bet viņš gōja uz priekšu. Sevišķi interesanti Ontōnam rōdijās, ka tikai navarēja sasatīkt ar ļaudim, bet gōja kai pa gaisu vys tōļok un tōļok, tyvynōdamis pilei. Viņš jau īgōja grōvī, nazkod aizlītā ar yudini, un sōka ceļtis piļs kolnā, kai iraudzija sev priekšā skrīnūšūs ekipažā ījyugtūs trejs zyrgus. Ontōns nu reizes nūsabeida i zyrgu, i kučera klidzīņa: „Sorgīs, salauzišu!“ gribēja pagrīzt ceļu, bet īgōdōja Ļucijas vōrdus—nasabeist šķēršļu,—drūši gōja uz zyrgim. Jau zyrgi atlauzia golvas un pacēja priekšas kōjas uz Ontōnu, rōdās, jōgaida bailīgōs nōvēs, bet kas?. Zyrgi palyka Ontōnam īpakaļ un ekipažā sēd viersiniki, kurī kai jam leidzīģi karaveiri, sveicynoj jū: „Christus augšān cēļās“. Bet jūs vōrdi palyka naivārōti. Ontōns naatbīldēja ni vōrda un drūši gōja uz priekšu, kaut tagad kotrs sūļs jam stōvēja daudz energijas un karōšonas ar kotru satykušū mūrgu. Golugolā, kad jau natōli beja tej vīta, kur Ontōns redzējās ar piļs valdnicu, palyka tik pōrīt sūļu 30 un atdūt Ļucijai dōrgōs dōvonas, te jauns šķērslis. Nagaidami, kai nu zam zemes, izaug Ontōna priekšā jō golvonajs karaviersnīks, kura vysod vysī kareivi beidās. Kara viersnīks apskatīja Ontōnu un dusmīgi uzsaucia:.. „Kas tevi te nosoj, Dundur? Tyuliņ ej uz mōjom!“ Jō borgī vōrdi padarija uz Ontōnu taidu īspaidu, ka tys vys aiztreisēja un pasagrīzia īt uz mōjom.

Bet kas beja ar nalaimīgū Ļuciju, kura beja vysa šō licinīca? „Viņa, kai stōsta pats Ontōns sovīm bārnu bārniņm šū gadījumu, aizaklidzia ar nažēlīgu bolsu. Es atsagrīžu pasaskatīt uz jū un redzēju bailīgu, soltu, pylnu brīsmu skotu, kurs leidz šam laikam nav izgōjis nu munas atmiņas, nasaverūt uz munu 97 godu vacumu. Borgajs viersnīks vysu laiku vēļās uz mani, cikom es nūgōju nu kolna, un tad tyuliņ viersnīks un muna skaistō Ļucija pazuda“.

Te tik dzīli Ontōns nūžālōja par baili pret pādejū mūrgu un leidz dzeives golam navarēja aizmierst un pidūt sev sova nadrūsoma. „Nu tō laika“, beidzūt sovu stōstu par mūcijamū Ļuciju, vaci ļauds soka, ka natsarūnūt nivīna drūsō, kas atsadrūsynōtu glōbt jū, un viņa kotru godu Lēļdīnes naktī izejut nu mytrō zamzemes dzeivūkļa, pasavārtu uz Dīva gaismu; izstīpūte sovas rūkas uz piļsātu un ar ryugtom osorom lyudzūte par sovu pestīšonu.

Viļākas piļs.

Pīli ir cēlis Reigas arciveiskups Johans fon der Fekte 1293. g., un pēc daudzkrōtejom iznycynōšonom par jaunu izbyuvējis arciveiskups Kaspars Linde 1509. Piļs izbyuvāta uz Viļākas azara solas, apmāram 2 des. lelumā. Klōt pi piļs sola pōrrokta ar dziļu grōvi, kurs aizlīts ar yudini. Uz solas vokora puses pošlaik radzamas piļs sīnu atlikas. Īkšējajs laukums ir na lelōks par 1500 kvad. osu. 1559. g. pēc Viļākas pīvinōšonas pi Pūlijas, pādejō piļs beja paslūdynōta, kariatseviškō „starostvo“. 1577. g. Viļāku otkon īkarōja krīvi un galīģi jū izjaucia zvīdri 1582. g.

Ziemeļu kara laikā Viļāka beja galīgi izjaukta. Pi Krievijas pīvinōta 1772. g. Krievijas ķeizeriņe Katre II. Viļākas pili dōvynōja sovam gofmeisteram Elaginam.

Zeim. № 32.
Viļākas piļs drupas.

Daugavpiļs.

Daugavpili nūdybynōja 1275. g. Livonijas ordena magistrs Ernasts Rasborgs dēļ vitejūs idzeivōtōju saturēšonas paklausībā. Idzeivōtōji—latviši, dzeivōja te agrōk, bet bruniniki izmontōja ļūti izdevīgu strategiskā ziņā vītu. Pili dzeivōja atsevišķajš Grosmeistera komturs, vai Polockas komandira vītniks. Leišu Kņazi naidīgi vējās uz jaunizbyuvātū pili un ar vysim spēkim pyulējās jū izjaukt. Tikai izbeidzia viņas byuvēšonu, kai leišu kņazs Troidens uzbruka (apmāram 1277. g.) ar nūlyuku sadadzynōt kūka cītūksni. Beja izbyuvātas 4 grandiozas akmiņu svaidījušōs mašinas. Leišu griba, kurim paleidzēja arī kivi, viņim naizadevia un jī iznycynōjuši sovas mašinas, atsakōpia nu Daugavpiļs. Ceiņa ar šū naizabeidzia. Leišu kņazi lyka sev par pīnōkumu iznycynōt naidīgu jim Daugavpili.

Patiši, 1315. g. Leišu lelkņazs Vitenes ijēmia pili un izjauca viņu, bet bruniniki dreizi viņu otkon izbyuvēja. 1396. g. leišu lelkņazs Vitovts kara laikā ar Zvidrigailu, kurs īstōja savinībā ar ordenu, pajēmia Daugavpili. 1403. g. Livonijas ordena magistris uzbruka Lītovai, bet lelkņazs Vitovts, pōrdzinis jū, uzbruka pats un izpūstijis ar guni un zūbynu aizdaugovas provinces, aizjēmia arī Daugavpili un pādejū galīgi sadadzynōja. Bet brūnīnīki, sapsrodamī lelū Daugavpiļs nūzeimi un svarīgu strategisku punktu, otkon dreizi jū uzbyuvēja. 1418. g. Vitovts otkon uzbruka pilei un sadadzynōja. Jōņa IV. ar Livonijas ordenu karā, kūpā ar cytom piļsātom, beja aizjamta nu krīvim arī Daugavpiļs 1481. g. Ap pusi XVI. myuža, laikā naizdevīgō dēļ ordena, tai saucamō „Livonijas kara“, magistris, uzvarāts leidz pādejam,

3. septembrī 1559. g. atdevia nazcik piļu, un tymā skaitā ari Daugavpili Pūlijas karaļam Sigizmundam Augustam par jō paleigu karā pret krīvim.

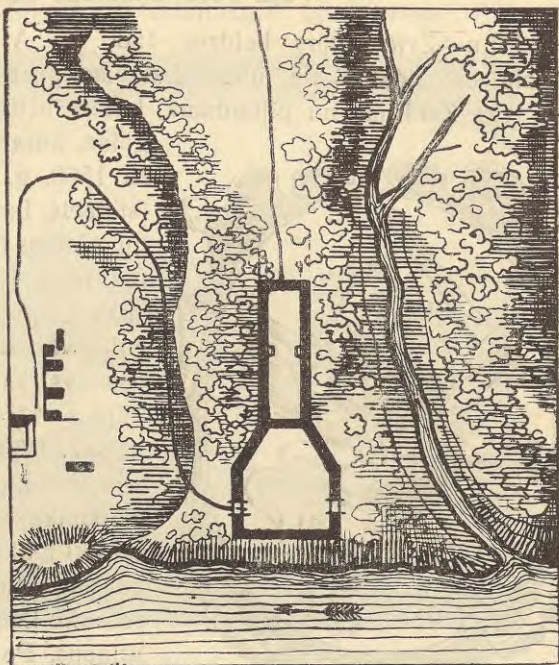
Zeim. № 33.
Daugavpiļš vyds laikūs.

Ar Livonijas ordena 1561. g. krisšonu, Daugavpiļš tyka pīvinōta pi Pūlijas 1566. g., Sig. Augusts pazeimōja Daugavpili par golvonū piļsātu, tai saucamai, „Inflantu“ vojevodstvai, kurai beja dūts jaunais gerbūnis—sorkonā laukā boltajš greifš, kurs tur zūbynu lobajā depē. Greifam uz kryutem beja karaļa Sig. Augusta venzeļš. S. Ā. 1577. g. Joņa Brīsmīgō kara laikā ar Pūlijas karali Batoriju, krīvu kara spāks, kura priķšgolā atrodās pats cars, aizjēmia Daugavpili, kur dažu laiku piļsātā dzeivōja ari pats Joņš Brīsmīgajš. Bet nōkūšā godā 1578. g. uz piļš otkon uzbruka pūļi un pili pajēmia atpakaļ pateicūtīs polkovņika Pļatera nūdevībai, kurs pīdzirdejis krīvus, naktī ilaidia pili pūļus. Pateicūtīs daudzkrōtigim uzbrukumim Daugavpiļš beja galiģi izjaukta, un karalis Stefans Batorijs 1582. g. pōrcēja pili uz tū vītu, kur viņa atrūnās pa šai dīnai un lyka iztaisīt augstu kolnu.

Vacō piļš atrodās 17 kil. augšōk tagadejōs Daugavpiļš piļsātas pa Daugovas upi, 2 $\frac{1}{2}$ ver. nu Daugavpiļš—Vitebskas dzeļžceļa pi Daugavas un 1 verstā nu post-trakta. Piļš stōvēja uz šaura kolna storp divejim grōvim. Viņa beja uzbyuvāta 4 styuru veidā, garumā—120 un plotumā 40 sūļu. Ar sōnim viņa pigōja pi grōvim. Piļš priķšā uz Daugovas pusi beja laukums, kurs nūderēja par ōrejū pogolmu un beja apnasts ar rūbainu akmiņa sinu, kura sagōja ar piļš tūrņim.

Poša piļsāta beja uz vokora pusi aiz grōva. Pa kreisū pusi nu piļš beja ļuteranu kirka, kurū izjauca 1631. g. Daugavpiļš staršina Miacko; tōļok uz smiltem atrodās kopi. Vēļ šō myuža sōkumā senejōs piļš atlykumi beja skaidri radzami, bet vīteji zemņiki, jamdami ceglus un akmiņus dēļ izpōrdūšonas „podradčikim“, kuri pigōdōja materialu dēļ tagadejōs Daugavpiļš

cītūkšņa uzbyuvēšonas, galīgi tū izjauca. Jaunō Daugavpiļs, tai pat kai vacō; nareizi zam sovom sīnom redzēja sovus inaidņikus. Kai agrōk ordens, tai tagad Pūlija navarēja mirīgi valdēt. 1600. g. hercogs Zundermanlandskis, īgōjis ar sovū karaspāku Livonijā, aplēncia Daugavpili, un pēc ašņaiņom ceīnom ar šturmu pajēmia pili. Zvidrijas karaļs Gustavs Adolfs 1626. g. tai pat mēginōja pajemt Daugavpili, bet tyka sakauts, un zvidri beja spīsti atsakōpt. Dreizi Daugavpiļs īraudzija zam sovom sīnom krīvus. 1656. g. pili ījēmia cara Alekseja Michailoviča karaspāks. 1667. g. Daugavpiļs pēc Andrusovskō mīra otkon beja atgrīzta atpakaļ Pūlijai. 1700. g. Saksonijas karaspāks aplēncia Reigu un Daugavpili pavadija zīmu. 1710. g. piļs beja izjaukta un ielgoboli beja aizvasti uz Viļnu. 1772. g. Daugavpiļs tyka pīvinōta pi Krīvijas un pazeimōta par golvonū Daugavpiļs provinces piļsātu. Šej province beja pīšķiarta Polockas gubernei 1777. g. Daugavpiļs tyka pazeimōta par Polockas gub. apriņka piļsātu. 1796. g. jū pīvinōja Boltkrīvijas gub., un 1802. g. Vitebskas gub. Jaunōkūs laikūs Daugavpiļs vēsturē jōatzeimej sekūšu: 1795. godā jū nūdadzynōja pūļu konfederati. Nūdagūt pilei, sadaga viņas bogotajs archivs. Krīvu valdība konfiscēja vysas jezuitu muižas. Daugavpiļs katoļu baznīca tyka atdūta pravoslavim. 1812. g. Daugavpili beja golvonajs depo un cītūksnī—nūlyktova. 10. junijā 1812. g. Daugavpili ījemia vīna Napoleona armijas kara nūdaļa, generala Rikarda va dībā, kurs galīgi nūrausia vysus Daugavpiļs cītūkšņa vaļus.

Zeim. № 34.
Senejēs Daugavpiļs plans.

1777. g. Daugavpiļs tyka pazeimōta par Polockas gub. apriņka piļsātu. 1796. g. jū pīvinōja Boltkrīvijas gub., un 1802. g. Vitebskas gub. Jaunōkūs laikūs Daugavpiļs vēsturē jōatzeimej sekūšu: 1795. godā jū nūdadzynōja pūļu konfederati. Nūdagūt pilei, sadaga viņas bogotajs archivs. Krīvu valdība konfiscēja vysas jezuitu muižas. Daugavpiļs katoļu baznīca tyka atdūta pravoslavim. 1812. g. Daugavpili beja golvonajs depo un cītūksnī—nūlyktova. 10. junijā 1812. g. Daugavpili ījemia vīna Napoleona armijas kara nūdaļa, generala Rikarda va dībā, kurs galīgi nūrausia vysus Daugavpiļs cītūkšņa vaļus.

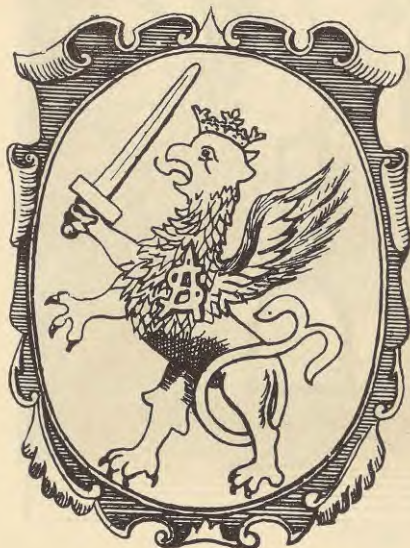

Комура даугавпилскаго

Zeim. № 35.
Daugavpiļs komtura zeimūgs.

Pūļu vērskuņdzības laikmets.

Pūļu—Zvidru kars beidzēs 1560. g. Ar šū vēsturiskū aktu tagadejō Latgola teik atdalita nu ūtrōs Latgolas puses, nyu saucamōs Vydzemes, kura tyka Zvidrijai un pijimdama Ļutera ticību, atsaškēja nu eistynōs Latgolas, kura palyka pi katoļu ticības. Ar šū 1560. g. Latgolas dzeivē sōcēs jauns laikmets; Latgolas vēsture ir piņnigi škierta nu pōrejōs Latvijas vēstures. 200. g. laikā, t. i. leidz 1772. g., apmāram 8 paaudžu laikā Latgolā valdija cyti lykumi, cytas politiskōs straumes un mērķi. Golvonajs beja tys, ka Pūlijas valdība gribēja vysu Pūlijas valsti pōrverzt par pūlisku un katolisku. Pūļu laikūs tyka pastyprinōta katoļu ticība, pōrpūļotas augstōkōs vōcīšu—

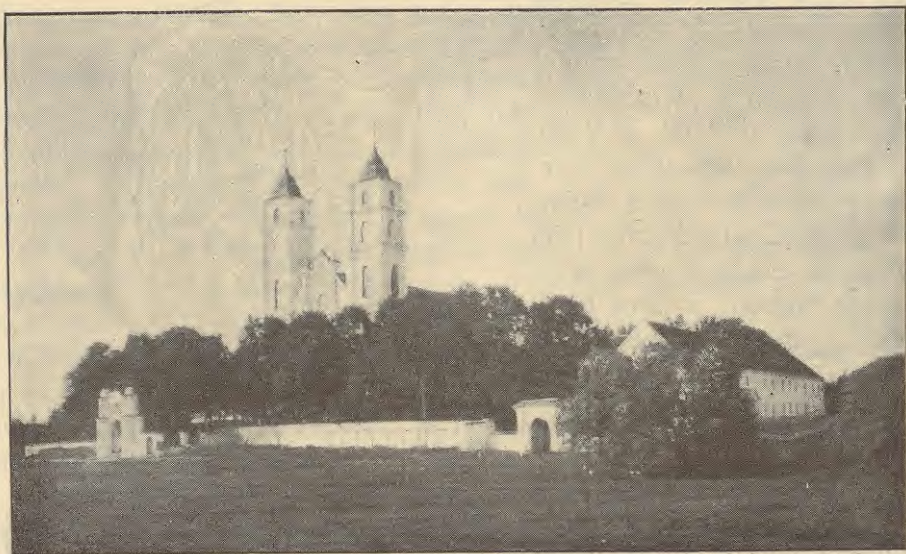

Zeim. № 36.

Latgolas gerbūnis „Sigizmundus Augustus“ Pūļu laikmetā.

muižiniku škīras un Latgolā nūdybynōti vairōki mūķu ordeni: dominikanu, jezuitu, un bernardinu. Kai vaci pīminēkļi par šim ordenim Latgolā palyka klūsteri: Krōslovā, Viļānūs, Posinē un Aglyunē, kuru archivūs vēļ tagad var atrast izaglobōjušōs kristīga satura gromotas latgališu izlūksnē. Bet tai kai lelōkō mūķu Ordena veiru daļa naprota latvišu volūdas un kristīgu propogandu vedia vīnigi pūļu volūdā, Krōslovas un Posines apkōrtnes pazau-

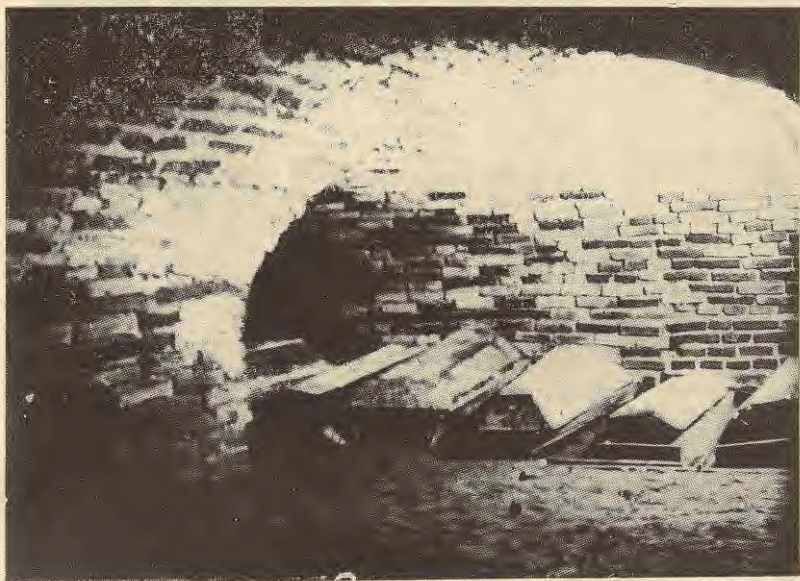
panōkums beja tys, ka Aglyunes,

Zeim. № 37.

Aglyunes baznīca un klūsters. Dybynōts nu Dominikanu mūķu ordena 1646 g.

dija savu dzymtu volūdu. Pōrpūļoti latgališi zaudēja savu izlūksni, bet naizamōcēja pūļu volūdas un palyka par katoļticigim „Boltkrīvim“. Pūļu vērs-

Zeim. № 38.

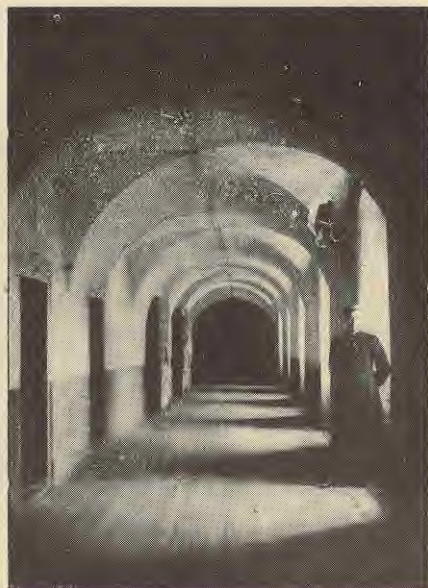
Aglyunes baznīcas pogrobs. Škērstūs guļ Dominikaņu mūķu ordena bīoli.

kuņdzības laikā Latgolu aplaimōja arī pūļu šļachtas naizbagami pavadūni žēdi, un Latgolas piļsātas un mīsti dreīži palyka par žēdu nūmetnem.

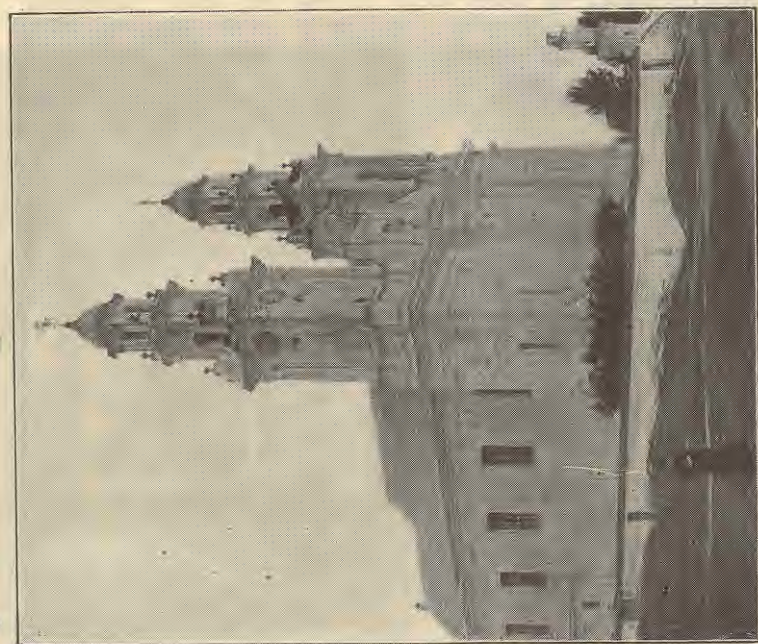
Zeim. № 39.

Aglyunes baznīcas iksīne.

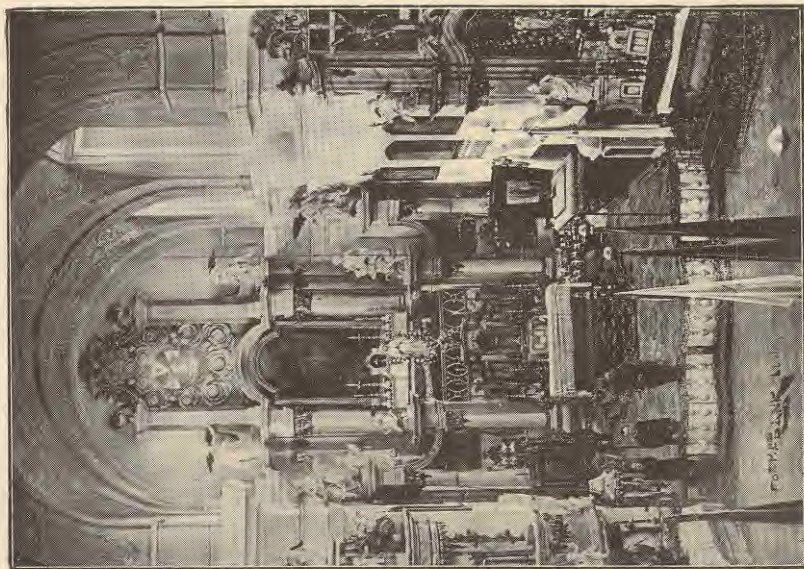
Zeim. № 40.

Aglyunes klūstera iksīne.
Gōja (eja) uz baznīcu.

Zeim. № 41.

Posines Klūsters. Atrūnas uz Latvijas-Krīvijas etnogrāfiskō rubežā augstā un ļūti skaistā Zylupes krostā. Dybynōts nu Dominikanu mūķu or-
denā 249 g. tam atpakaļ.

Zeim. № 42.

Posines klūstera gotvonajais oltors.

Administratīvā ziņā Latgola nocia pi Pūlijas, kai atseviškō province—
Inflanty Polskie—kura sovu kōrt tyka sadalīta 4 starostvōs—apriņķūs: Daug.

Zeim. № 43.

Kaplica Eversmūižas kopūs Ludzas apr., calta 200. g. tam atpakaļ nu muižinika Kar-
nickō. Zam kaplicas atrūnas ļūti tipisks pogrōbs, kurā pagloboti tureizeji apkōrtnes
īvārojamoķi veiri.

Zeim. № 44.

Eversmūižas kopu kaplicas pogrōbs ar lēlinīku laikūs izlauzītom nišom.

piļs, Rēzeknes, Ludzas un Viļakas, ar golvonū provinces piļsātu Daugpiļi.
Šai provincei beja sovs pōrvaļdnīks, gerbūnis un sovs veiskups.

Krievu vērskundzības laikmets.

Ar Pūlijas sadalīšonu 1772. g.,—Latgola nōk zam Krievijas, valdības. Ar šū 1772. g. Latgola teik pīvinōta pi Krievijas, pi kuras atsarūn leidz 1918. g. Ar Latgolas pīvinōšonu pi Krievijas jōs ikšejō dzeive nasamainija. Muižinīkim pa vacam beja atstōtas viņu tīsibas un privileģijas un zemnīks palyka par taidu pat kolpu pi senejīm kungim. Muižinīku labklōjiba, bet latgališu cīmu klusums, nabadzība un tumsams...

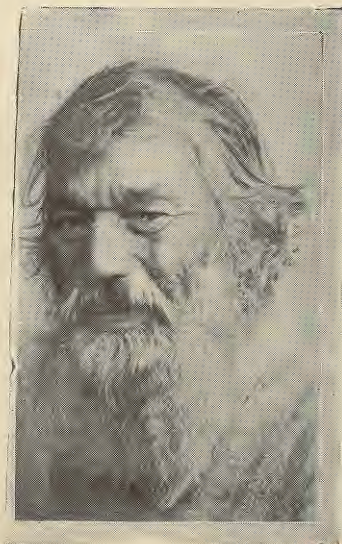
Ar Latgolas pīvinōšonu pi Krievijas, Latgola kai īpaša province, tyka atcalta un pīvinōta Polockas un vēļōk Vitebskas gub. Taidā kōrtā pretdabiski tyka apvīnōta ar pavysam svešu zemi—Krieviju. Tūmār aprīņķu ziņā Latgola škeirōs nu pōrejōs Vitebskas gub. Latgola tyka sadalīta trejūs aprīņķūs: Daugpiļs, Rēzeknes un Ludzas, kurūs reituma rūbeži beja seneji Livonijas rūbeži.

Krievu vērskundzības laikā Latgolā apsametēs lelkrīvi—sektanti un vālōk krievu valdība, pisyutīja prōvu skaitu Pleskovas lelkrīvu, lai kolonizēt šū apvydu. Tai rodōs tys raibajs nacionalajs sastōvs, kuru tagad radzam Latgolā. Sevišķi padejā laikā, Latgolas idzeivōtōju sastōvu padarija vēļ raibōku tys apstōklis, ka slādzūt mīru ar Krieviju 1921. g., Latvijai, teiši Latgolai, ir pīvinōts plašs zemes gobols uz austrumim nu Ludzas aprīņķa, kurs agrōk pīdarēja pi Pleskovas gub., Ostrovas aprīņķa un apgobols nu Drisas aprīņķa Daugpiļs aprīņķa austrumūs. Jōpīzeimōj, ka Latgolai pīvinōtō Ostrovas

Zeim. № 45.

Reitupes latvīšu-latgališu tīpi.

Zeim. № 46.

Reitupes latvīšu-latgališu tīpi.

apriņķa daļa ir senejō latvīšu—Latgališu zeme, kura tūmār nīkod nav pīdarējuse pi Latvijas (Livonijas) valsts. Turīnes latvīši—latgališi ir nu Pleskovas sajāmuši kristīgu ticību un vysod bejuši pareizticīgi; ī gērbās pēc krievu mūdes,

audzej bōrdas un ar svešim runoj krīviski, bet sovōs gimenēs un sovā storpā veči vēļ litoj latvišu volūdu latgališu izlūksnē. Uz A. Bilenšteina etnografiskōs kartes vyss šis apgobols storp Ludzas apriņķa austrumu rubežu un Lžas upi ir atzeimōts, kai latvišu apdzeivōts. 150. godu sovas vērskūņdzības laikā krīvu valdība ir izlitōjusia vysus spākus, lai latgališus pōrkrīvōt. Un viņigajs, kas myusu senčus ir izglōbis nu pōrkrīvōšonas, ir bejuse Katoļu Baznīca. Šimā vojōšonas laikmetā, ļaudis ir sōkuši mīgtis pi Baznīcas un ari goridzniki pōrstōjuši vest pōrpūļōšonas politiku. Šimā laikā ir sarakstītas un paslapyn izdūtas vairōkas latgališu izlūksnē gorīgō satura grōmotas.

Zeim. № 47.

Reitupe uz Latvijas-Krīvijas rubeža.

Tagad mes otkon apvīnōti. Vinā tauta viņa volūda. Bet saleidzinojūt Latgolu ar pōrejū Latviju,—varam pōrsalicynōt par tū miļzīgū starpību, kura ir stoip Latgolu un pōrejū Latviju, jō nav taidu leidzekļu ar kurim varātu izdzest nu Latgolas vēstures 350. godu garu (1560—1918) ipatnējū atteistības pūsmu. Latgola atsašķir nu pōrejōs Latvijas vēsturiski, religiski, etnografiski, tykumiski un kuļturalā ziņā. Mes asam vacō vēsturiskō latvišu cilts, kas sovā laikā devia pamatu Livonijas (Latvijas) valstei. Tamdeļ mums sovas vēsturiskōs tradīcijas jōcīnej un sovas vēsturiskōs tisības jōpatur spākā. Lai gon myusu zeme ir nycynōta, lai viņa ir nūsaukta par tymsuma mōjūkli,—tūmār Latgolas tauta ir dzeivības tauta. Latgališa dzeislōs tak vasalajs asnis, myusu valsts un tautas zōļōļōjs.

Zeim. № 48.

Reitupe uz Latvijas-Krīvijas rubeža pi Abramenkovas cīma.

Latgališu volūda un literatura.

Latgališi, kai vysi latviši leidz ar leišim un pryušim tōlejā seņōtnē runōja viņu pyrmvolūdu. Šōs pyrmvolūdas skaņas vēļ tagad atrūnamas latvišu un leišu volūdōs. Tagadejō latgališu volūda ir latvišu volūdas vacajs dialekts, kai ari poši latgališi—tautas lelō senejō nūzare. Ilgus godus politiskō un kuļturalō Latgolas šķieršona nu pōrejōs Latvijas nadreikst byut par īmesli myusu tautas šķaļdišonai uz latgališim un

baļtišim. Prikš obom tautas nūzarem mums jōlitoj tik vīns vōrds—latviši. Latvišu literaturas pīminēkļi latgališu izlūksnē ir tikai dažim godim jaunōki par latvišu literaturas pīminēkļim baļtišu izlūksnē. Vēļ tagad mes varam sastōpt Latgolā izaglobōjušūs katoļu katikizmus, izdūtūs 1604. godā latgališu izlūksnē.

Zeim. № 49.
Rudzu plōve Reitupes apkōrtnē.

gališu literatura atsateista gluži pastōvīgi. Viņa ir dzeives un atteistības spējīga. Tū pīrōda vīnmar pīaugušajs grōmotu skaits. Latgališu jaunōkōs litereturas laikmets sōcēs tikai ar 1904. g., t. i. ar drukas breivību.

Zeim. № 50.
Jaunlatgolas apkōrtnes skots.

tija par nagūdu. Tōpēc jī dūšīgi karōja ar sovīm apmīdzējim; dažu reiz jī gōja naleidzonā karā, gōja gondreiz uz drūšu nōvi un lobōk krita nu zūbyna, nakai jōvia izraut nu mutes sovu dzymtu volūdu.

Jō vēsture byutu gōjusia cytaidu ceļu un jō latgališim byutu izdevība teikt sovu vōrdu pi literaturas dialekta izveidōšonas, tad latvišu rokstu volūdai byutu cyts roksturs un gors. Bet nalabvēlīgi vēsturiskī apstōklī un religiskajs naidis latvišus sadalīja dīvejūs protestantu un lagerūs un atsvešinōja vīnu nu ūtras dīvejōs lelōs izlūkšņu grupōs. Tagad teišō lat-

sova tautība un dzymto mōtes volūda ir kotram cylvākam jūti svorīga un dōrga. Sovā tautība un volūda ir nazkas mums īpašs, īdzymts,—nazkas naatšķirams nu myusu gora, nazkas taidis, bez kō mes zaudejam sovu individualitāti. Tik šītai izskaidrojami un saprūtami tī ilgī ašnīgi kari, kurus tautas ir vadušas un vad, lai aizstōvēt sovu tautību un volūdu.

Vēsture pasnādz symtus pīmāru, kai lelōkōs, styprōkōs tautas dūmōja galīgi iznycynōt īkarōtōs mozōs. Viņas pyulējōs atrodynōt jōs nu dzymtōs volūdas un īspīst jūs mutē sovu. Bet mozōs tautas ari zynōja, ka pazaudējušās sovu tautību un volūdu jōs byus gondreiz kai izgaisušās. Dzeivōt bez sovas tautības un volūdas jī skai-

Mums ir sova tautība, sova mōtes volūda. Sovu dzymtū volūdu mums arī jōtur par vyslelōkū dōrgumu un montu. Par sovu tautību un latvišu volūdu myusu senči vedia gryutus karus ar vōcīšim, pūlim un krīvim, lēja

Zeim. № 51.

Latgolaš saiminiks ar sovu gimeni.

asni. Par tautību un volūdu bruniniki slūdzēja myusu tāvus mitrūs tymsūs cītumūs un pyudēja tur vasalom godu desmitem. Par sovu tautību un volūdu latvišus spīdia augstūs myura tūrņūs, sakola dzeļžūs un mūcija. Par latvišu volūdu myusu senčus spaidīja ar gryutim dorbim bruniniku rejōs

Zeim. № 52.

Skots nu Piļskolna uz Aglyuni un apkōrtni. Nu šō kolna var redzēt sešus azarus. Lejā garōs „šņuru zemes“ un sādža.

un 'kambarūs pi dzērnovom. Myusu senči vysu šū izcītia, vysu zaudēja: sovu naatkarību, breivību, bet nazaraugūt uz tō vysi, jī atstōja mums vīnīgū gora montu—latvišu volūdu.

Zeim. № 53.
Aglyunes apkōrtne.

Vālōkūs laikūs myusu tautību un volūdu apkarōja un gribēja iznycnōt pūli. Jī sōcia irunōt tymsim latgališim, ka jūs dzymtō volūda ļūti naskaista, ka nī vīns lōga cylvāks jīmā narunoj, ka latvišu volūda ir tymsōņu

Zeim. № 54.
Aivīkstes skots.

un naprašu volūda. Tikai pūļu volūda asūt kungu volūda, un jō latgališi gribūt palikt par gūda cylvākim, lai pamatūt sovu naskaištū volūdu. Un lai latgališus vēļ dreizōk pōrtautōt, pūli givōs pat pi represijom. Pūli—muiži-

Žeim. № 55.
Aivikstes skots.

nīki styngrī nūlidzia rūnōt latviski sovōs muižōs. Kas namōcēja pūliski, tūs napījāmia pi dorba, tim nadevia zemes uz rentes. Daudzi cytaidu apspīšōnu darija pūli latgališim, lai jūs attōlinōt nu sovas tautības un volūdas. Bez nazaraugūt uz vysu tū spaidu, vōrdzy nōšōnu, latgališi napasadevia un palyka uzticīgi sovai tautībai, un latvišu, bet na cyiā kaidā volūdā izmōcija sovus barnus.

Myusu senči beja piļņigi mūcekli par sovu volūdu. Dzeivōdami godu symtus bez sovom latviskom skūlom, bez grōmotom, bez vōdūnim—gaišōkim tautišim, ar ikšejū viū instinktu izglōbia latvišu volūdu, nasamainīja jōs ni ar kaidu cytu. Jī palīši peļnej varūņu nūsaukumu.

Mums vajaga viņus jimt par pīmāru. Myusu dzymtō volūda—dōrgs montōjums nu myusu senčim; jej ir kai bez māra dōrga dōvona, atsacīta mums nu ciļts tāvim. Šej dōvona globōta, sorgōta svīdrūs un asnī un tej caur symtim paaudzū atgōjusia uz mums.

Žeim. № 56.
Aivikste vosoras laikā.

Pi vasa augšok izteiktō vīgli saprast cik leli nūzidznīki mes byutu, jō namōcātu cīnēt sovas volūdas—tō dōrgō montōjuma nu myusu senčīm. Mes byutu brīsmīgī pōrkōpēji, jō aizmērstu mōtes volūdu, par kuru ņmyusu senči—latgališi tik daudzi cītia. Mes padarītu nadzierdatu grāku pret sovu tautu, mes padarītu lelu nagūdu sovu tāvu-tāvu pīmiņai, jō izadrūšinōtu samainīt sovu tautību un volūdu ar cytu un aizaligt sovas dzymtōs volūdas.

Zeim. № 57.
Aivikste izplyudumūs.

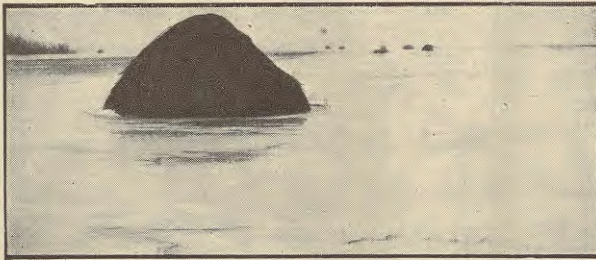
Latvišu volūda ir taida pat, kai cytas. Jai ir taidas pat tīsības pastōvēt, kuplynōtīs. Latvišu volūdai ir sovi skaistumi, kaidu nav cytom volūdom. Latvišu volūda nav vys tik nabadzīga, kai dažī dūmoj. Mums ir lela literatura. Mums ir tik daudz tautas dzišmu, kai nivīnai cytai tautai. Lelōkō myusu tautas dzišmu daļa pylna dziļōs sajūsmas, poezijas un simbolizma. Tymōs dzīsmēs ļūti veikļi un aizgrōbūši attālōts vyss myusu tautas liktiņš: vysas jōs bādas, vōrgi, spaidi, kaidus jej myužu laikā cītia nu svešom tautom. Vysas latvišu tautas dzīsmes, pajimtas vīnā kupā, ir ļūti svorīgs, dōrgs, ražōjums. Tautas genijs jōs sacerēja vasalu myužu laikā. Šis latvišu tautas ražōjums kotrā ziņā ir tik pat vērtīgs literaturas dorbs, kai cytu tautu dailō literatura. Bet mums dōrga latvišu volūda dēļ tō, ka jej ir myusu dzymtō volūda. Kotra volūda ir tautas gora atspūguļōjums. Volūdā atsasper tautas gors un karakters. Latvišu volūda ir myusu gora spīgeļš. Nīkaidā cytā volūdā mes navaram tik vīgli, tik gleiši izasacīt, kai tik sovā eistajā volūdā. Par kaut kaidas volūdas kundzību navar byut i runas. Šīmā ziņā vysas volūdas ir leidzonas. Latvišu volūda ir tai pat kungu volūda. Kundzība, augstība un cīnība pastōv na kaut kaidā volūdā, bet augstōkā prōtā un tykumiskā izgleitībā. Tai tad par kungu var byut tik pat labi latvītīs

kai i cytas tautas lūcekļis. Jō jau runōt par kundzību, tad pa senejū latgalīšu osprōtibai, mes asam kungi, jō turamēs sovas volūdas.

Zeim. № 58.
Aivikste izplydumūs.

Cylvāks, kurs nacīuej sovas tautības un dzymtōs volūdas ir nūžalōjams. Taidš napīdar ni pi kaidas tautības. Jis ir kai tys suņš, kas atsasītīs

Zeim. № 59.
Lubōna azars plyudu laikā.

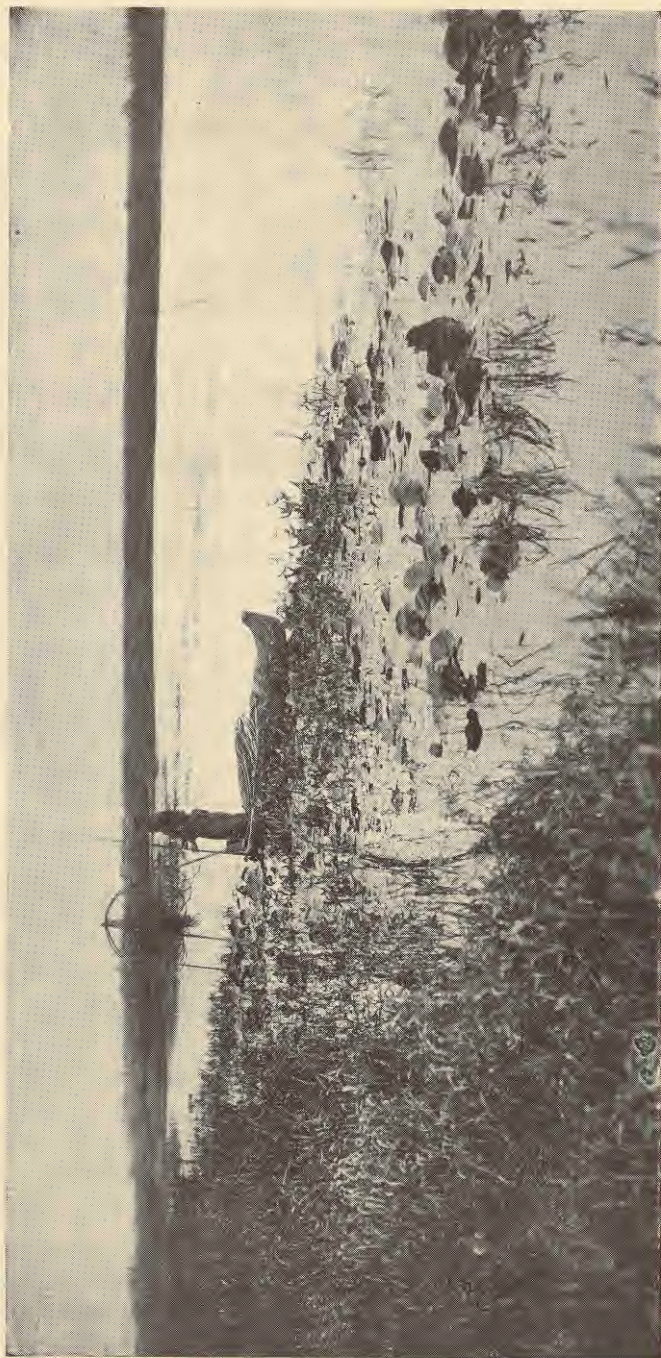
nu sova saiminīka, doldoj un daudzōs ap cyta pakšim, vysur daboj sitīņa, bet nikur ēdiņa.

Latgolas teritorija.

Tagadejōs Latgolas teritorija sastōda $\frac{1}{4}$ daļu nu vysas Latvijas teritorijas, bet īdzeivōtōju skaits— $\frac{1}{3}$ daļa vysas Latvijas īdzeivōtōju un bez tō Latgolā īdzeivōtōju skaita pīaugšona ir daudz ōtrōka, na kai pōrejā Latvijā.

Administratīvā ziņā tagad Latgola dolōs četrūs aprinķūs: Daugavpils, Rēzeknes, Ludzas un Jaunlatgolas. Tagadejōs Latgolas rūbežūs leidz XII. g. s. nadzeivōja ni vōcīši, ni pūli, ni krīvi, ni žēidi. Tad varēja Latgolā satopt taidas tautības, kuras tagad vai pavysam vai pa daļai izneikušas. Pīmāram, lībīšus, seiļus, vendus.

Latgolas zīmeļu daļa leidz Lubōna azaram ir zama un leidzona, pōrklōta ar miļzīgim mežim un pūrim. Un tikai sōcūt nu Ludzas-Rēzeknes līnijas sōcas kolņaiņas vītas, kuras ap Rāzņas azaru izceļ skaistu kolnu

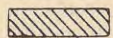

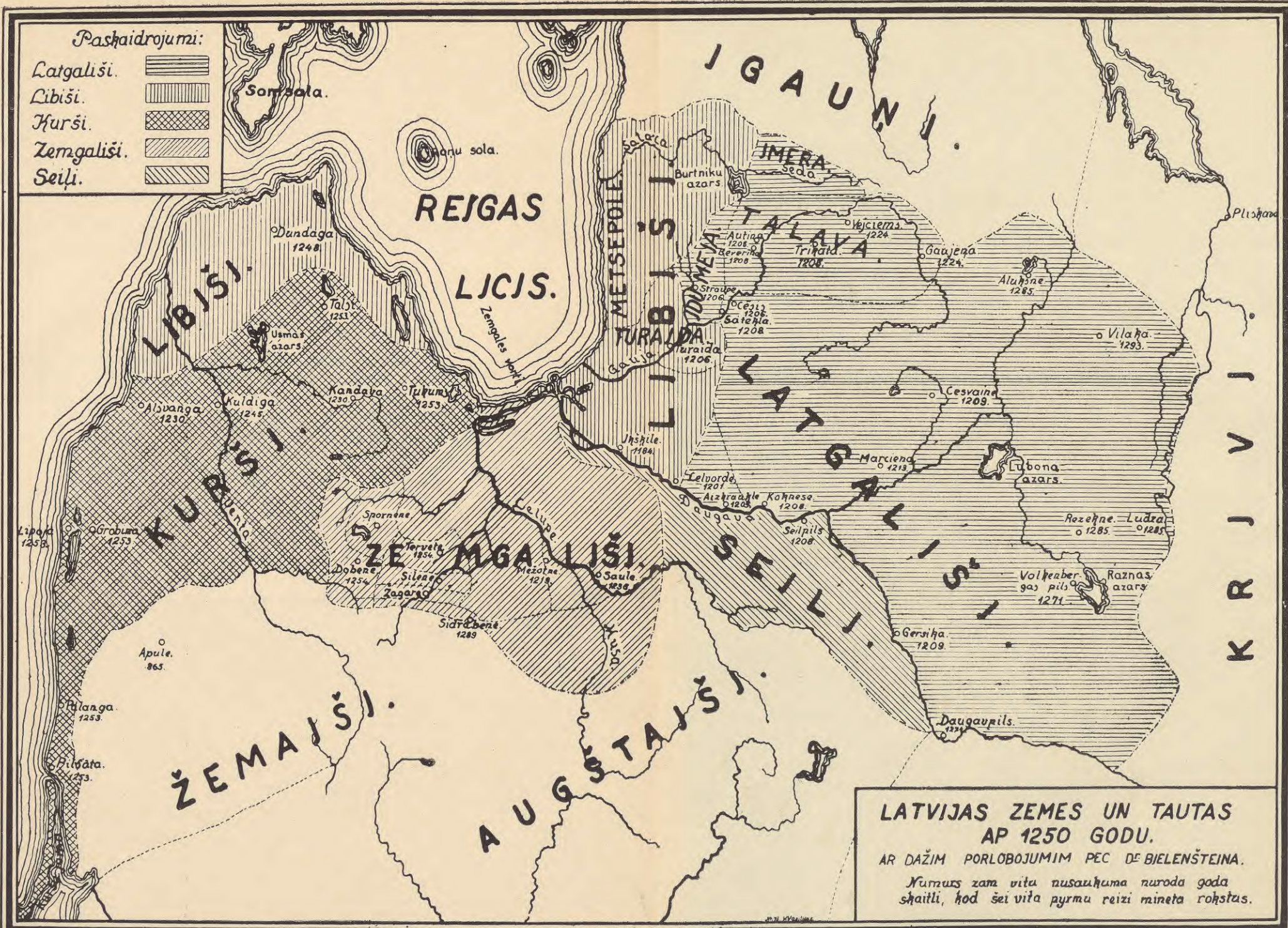
Zeim. N° 60. Lubóna azars.

Izlītōju sekūšu literaturu.

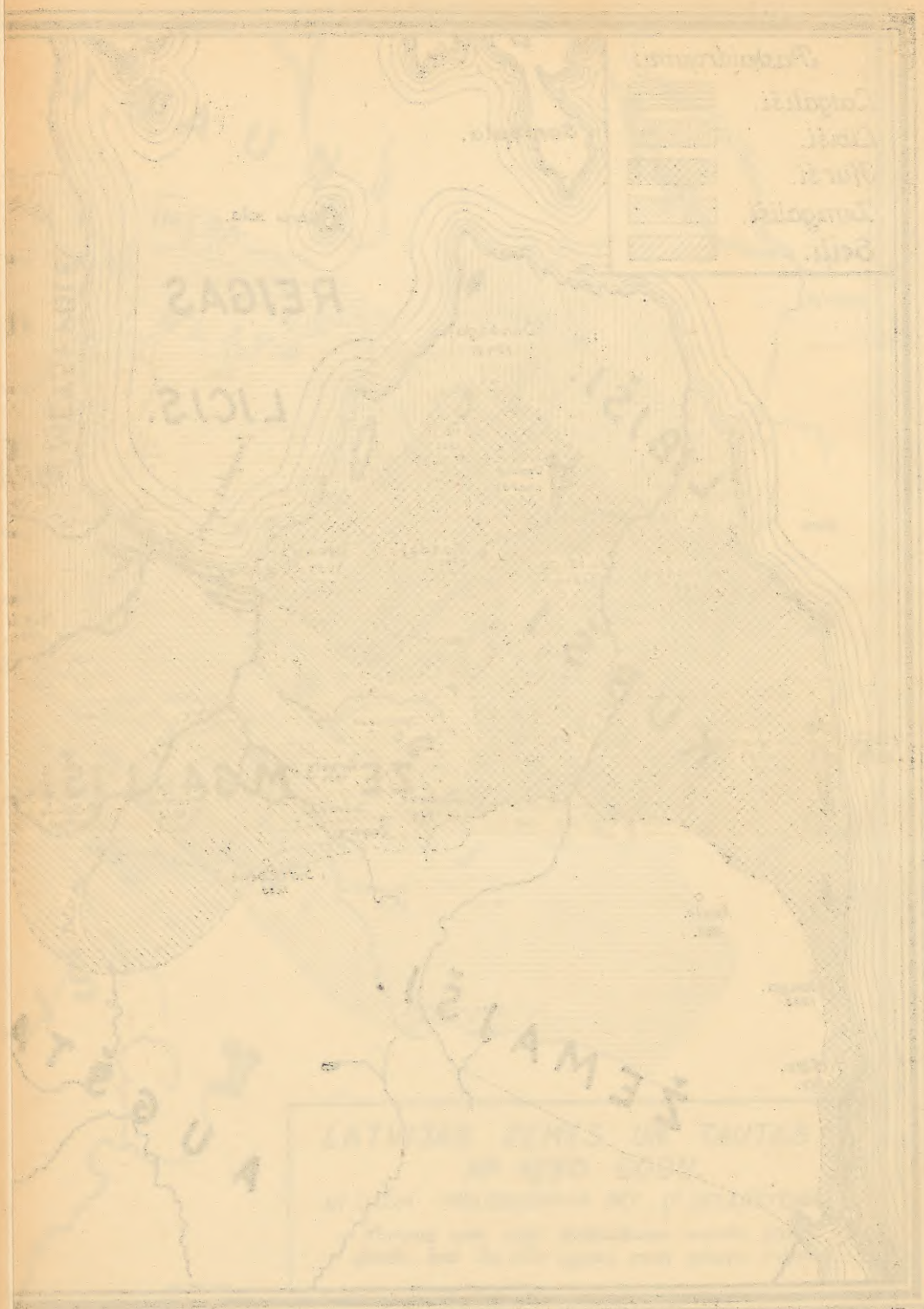
1. A. Bielenšteins—Die Holzbauten und Holzgeräte der Letten, 2 sējumi
 2. A. Bielenšteins—Die Grenzen des lettischen Volksstammes.
 3. P. Smidts—Etnografisku rakstu krājums, I. daļa.
 4. A. Švabe—Latvijas vēsture, pirmā daļa.
 5. N. Rancans—Latvijas vēsture I. daļa.
 6. F. Kemps—Latgalīši.
 7. Sievers—Beiträge zur geographie.
 8. Heinrich—von Lettland.
 9. J. Krodznieks—Latvijas vēsture, I. daļa, II. izd.
 10. G. Manteifels—Inflanty Połskie.
 11. P. Rykovs—Drevnosti Latgaliji.
 12. A. Spicyns—Ljucinskij mogiļnik.
 13. V. Balod—Otčet o komandirovke v pribaltijskij kraj letom 1909. g.
 14. Platers—Ueber Gräber und Alterthümer in Polnisch-Livland, m. IV. b. 2.
 15. Mittheilungen aus der Livländischen Geschichte Vircehten Bandes drittes Heft.
 16. Burgelexikon für Alt—Livland—Karl von Lövis of Menar.
-

Pasĥaidrojumi:

- Latgališi.
- Libiši.
- Ħurši.
- Zemgališi.
- Seiļi.

LATVIJAS ZEMES UN TAUTAS AP 1250 GODU.
 AR DAŽĪM PORLOBOJUMĪM PĒC DE BIJENŠTEINA.
 Numurs zem vīta nusakūhuma nuroda goda šaitli, ĥod ŗei vīta pyrnu reizi mineta roĥstus.

	Platycarpus
	Caragana
	Abies
	Yucca
	Juniperus
	Betula

REIGAS
LICIS

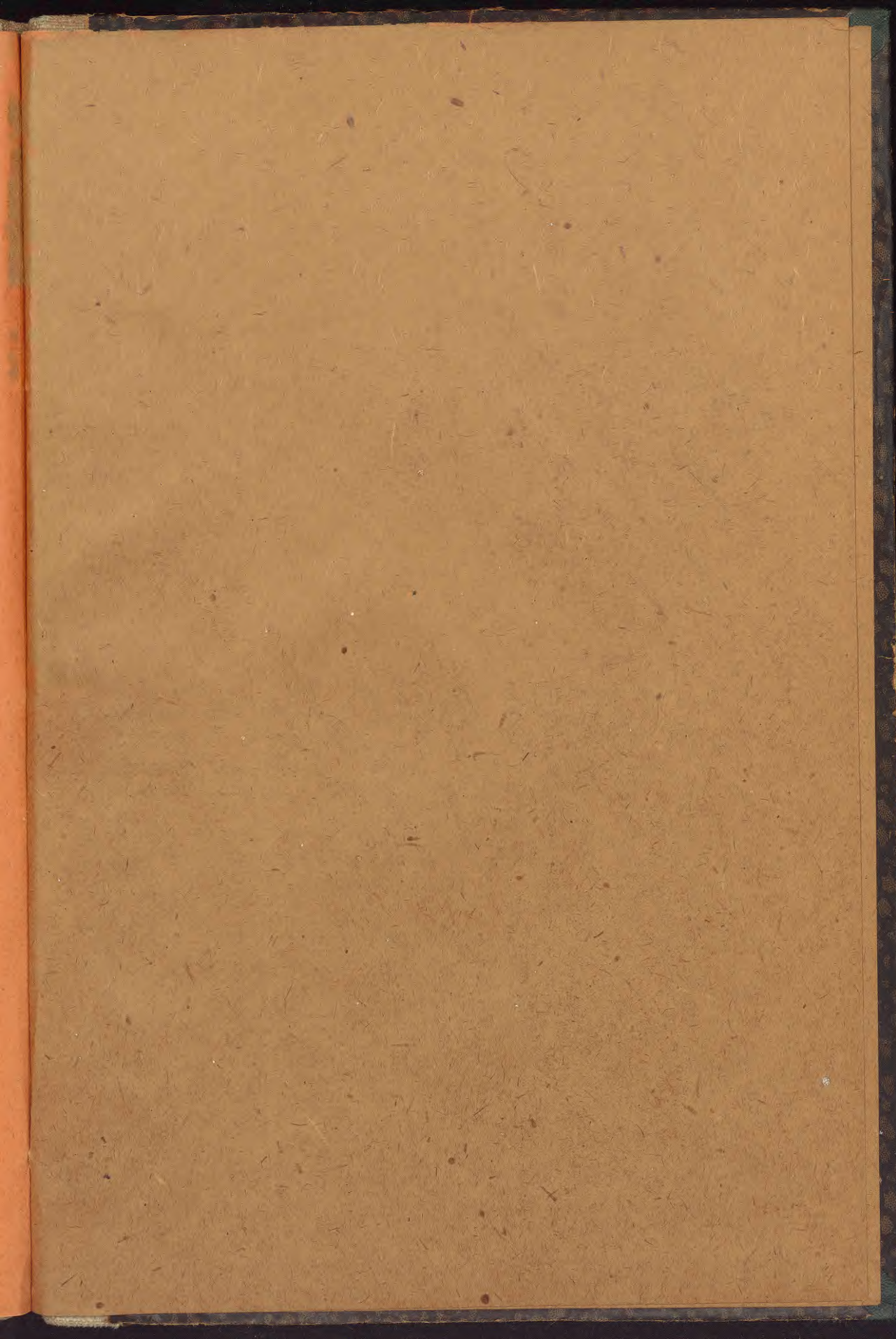
MAP OF THE MOUNTAINS OF
THE ALPES
AND THE MOUNTAINS OF THE
ALPES

Druka klaidu izlobījums:

1)	3	puslopā nūdrukōts	„darbinīki“—vajaga—dailinīki.
2)	13	„	„Staiga“—vajaga—Staigna.
3)	27	„	„Juridika“ vajaga—Jurizdika.
4)	32	„	„Daugavpils, vyds laikūs—vajaga—Aglyunas skots.
4)	40	„	Protestantu un katoļu lagerūs—vōrds katoļu izlaists.
-

Moksoj Ls 1.50.

Vairumā dabojama tipografijā „DORBS un ZINIBA (Rezeknē,
Atbreivošanas alejā № 38) un vysūs solidokūs latvišu gromotu
veikalūs.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309048788